

Algemene Sociale Wetenschappen
Master Arbeid, Zorg en Welzijn

***Wijkfactoren onderzocht: Sociale economische status,
etnische heterogeniteit en eenoudergezinnen in de wijk
in relatie tot delinquent gedrag bij jongeren.***

Naam: Irma van de Kraats

Studentnummer: 3223760

Instelling: Universiteit Utrecht

Begeleider masterproject: Freek Bucx

Datum: 1 juli 2009

Inhoudsopgave.

	Pagina
1. Samenvatting	3 – 4
2. Inleiding	5 – 6
3.Theoretisch kader	
3.1 Delinquent gedrag	7 – 8
3.2 Complexiteit & Verklaringen op verschillende niveaus	9 – 11
3.3 Theorieën	
3.3.1 Individuele factoren	12
3.3.2 Durkheim	13
3.3.3 Sociale controle theorie	13 – 14
3.3.4 Sociale desorganisatie theorie	14 – 15
3.3.5 Collective efficacy	15
3.3.6 Differentiële associatie theorie	16
3.3.7 Samenvatting theorieën.	17
3.4 Wijkfactoren	
3.4.1 Sociaal economische status	18 – 19
3.4.2 Etnische samenstelling	19
3.4.3 Eenoudergezinnen	20
3.5 Theoretische model	21
3.6 Conclusie	22 – 23
4.Probleemstelling & Hypothesen	
4.1 Doelstelling & Vraagstelling	24
4.2 Deelvragen	24
4.3 Hypothesen	25 – 26
4.4 Relevantie	
4.4.1 Maatschappelijke relevantie	27
4.4.2 Wetenschappelijke relevantie	27 – 28
4.4.3 ASW- verantwoording	28

5. Methode	
5.1 Steekproeftrekking	
5.1.1 Wijkonderzoek	29 – 30
5.1.2 CtC-scholierenonderzoek	30 – 31
5.1.3 Buurtmonitor	31
5.2 Meetinstrumenten	
5.2.1 Afhankelijke variabelen	32
5.2.2 Onafhankelijke variabelen	33 – 35
5.2.3 Controle variabelen	35 – 37
5.3 Analysemethode	37 – 38
6. Resultaten	
6.1 Univariate analyses	
6.1.1 Univariate analyse op individueel niveau	39
6.1.2 Univariate analyse op wijkniveau	40
6.2 Bivariate analyses	
6.2.1 Bivariate analyse op individueel niveau	40 – 41
6.2.2 Bivariate analyse op wijkniveau	42 – 44
6.3 Verklarende analyses	45 – 49
7. Discussie	50 – 55
8. Conclusie	56
9. Literatuurlijst	57 – 59
Bijlagen	
Bijlage 1: Vragenlijst wijkonderzoek Capelle a/d IJssel	60 – 72
Bijlage 2: Bivariate analyses op individueel niveau	73 – 74

1. Samenvatting.

De doelstelling van dit onderzoek is meer kennis verkrijgen over de relatie tussen demografische factoren zoals sociaal economische status (SES) van een wijk, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in een wijk en de mate van delinquent gedrag bij jongeren. Hierbij worden ook de onderliggende verklarende mechanismen onderzocht. Het onderzoek heeft een onderzoeksgroep bestaande uit 1514 jongeren van 12 tot en met 17 jaar uit Capelle aan den IJssel. Informatie over wijken is verkregen door 444 enquêtes van bewoners uit de 10 wijken van Capelle aan den IJssel en door de Buurtmonitor van Capelle aan den IJssel.

De hypothesen van het onderzoek zijn geformuleerd vanuit de sociale desorganisatietheorie. Volgens deze theorie is een wijk meer sociaal gedesorganiseerd wanneer er een lage SES is, een hoge mate van etnische heterogeniteit en er een hoog percentage eenoudergezinnen is. Door sociale desorganisatie in een wijk wordt de sociale cohesie en controle bemoeilijkt. Hierdoor is de kans op delinquent gedrag groter.

De eerste hypothese luidt: Naarmate een wijk een lage sociaal economische status heeft, des te groter de kans op delinquent gedrag bij jongeren en bovengenoemde relatie wordt deels verklaard door sociale cohesie en/of sociale controle in een wijk. Deze hypothesen zijn niet bevestigd. De tweede hypothese luidt: Naarmate een wijk een hoge mate van etnische heterogeniteit heeft, des te groter de kans op van delinquent gedrag bij jongeren en deze relatie wordt deels verklaard door sociale cohesie en/of sociale controle in een wijk. Ook deze hypothesen zijn niet bevestigd. De derde hypothese luidt: Naarmate een wijk een hoog percentage eenoudergezinnen heeft, des te groter de kans op van delinquent gedrag bij jongeren en deze relatie wordt deels verklaard door sociale cohesie en/ of sociale controle in een wijk. Uit het resultaten blijkt dat er een relatie is tussen het percentage eenoudergezinnen in de wijk en delinquent gedrag, maar deze relatie wordt niet verklaard door sociale cohesie of controle. Wanneer er gekeken wordt naar bovengenoemde resultaten, kan gezegd worden dat de sociale desorganisatie theorie slechts deels ondersteund wordt.

Het belangrijkste resultaat van het onderzoek is dat er een interessante relatie gevonden is waarbij het percentage eenoudergezinnen zowel op individueel niveau een relatie weergeeft met delinquent gedrag als op wijkniveau. Jongeren die zelf uit een eenoudergezin komen en in een wijk wonen waar een hoog percentage eenoudergezinnen voorkomen, vertonen meer delinquent gedrag.

Daarnaast zijn er andere factoren op wijkniveau, namelijk waarden en normen en de sociale controle in een wijk, die een significant verband aantonen met het delinquent gedrag van jongeren. Uit de resultaten blijkt dus dat er een mogelijke samenhang is tussen wijffactoren en delinquent gedrag van jongeren.

2. Inleiding.

Jeugdcriminaliteit is een verschijnsel waarbij jongeren delinquent gedrag vertonen. Delinquent gedrag is gedrag dat volgens de wetboeken vastgelegde normen overtreedt en waarop een straf staat (www.jeugdcriminaliteit.nl). Voorbeelden van delinquent gedrag zijn agressie, vernielingen en geweld. Opvallend is dat delinquent gedrag vooral bij jongens voorkomt en veel minder bij meisjes (Junger- Tas, Steketee en Moll, 2008).

Delinquent gedrag wordt in dit onderzoek vertaald in het anti sociale gedrag vóór de veroordeling. Het is van belang dat dit onderwerp veel aandacht krijgt omdat antisociaal gedrag vaak een voorloper is van delinquent gedrag met strafrechtelijk vervolg. Antisociaal gedrag kan uiteindelijk leiden tot ernstig crimineel gedrag (www.nji.nl).

De laatste jaren zijn er steeds meer problemen met jongeren die delinquent gedrag vertonen in bepaalde wijken in Nederland. Een groot deel van het delinquent gedrag komt voor op bepaalde plaatsen, zoals in bepaalde (slechte) wijken (www.jeugdcriminaliteit.nl). Een voorbeeld hiervan is het delinquent gedrag dat plaatsvond in een wijk in Gouda. De problemen met de jongeren daar liepen zodanig uit de hand dat buschauffeurs weigerden nog langer door de wijk te rijden vanwege de probleemjongeren die zich daar bevonden. Dit incident is uitgebreid in de media gekomen. Het onderwerp delinquent gedrag onder jongeren staat tegenwoordig hoog op de politieke agenda (www.justitie.nl). Het is dus van belang dat er gekeken wordt naar de oorzaak van het soort probleemgedrag dat zich concentreert in een wijk. Wijkgebonden factoren spelen hierbij mogelijk een rol.

Uit literatuuronderzoek, waarin gekeken is naar verklaringen van delinquent gedrag op wijkniveau, is opgevallen dat onderzoek naar wijkfactoren zoals sociaal economische status van een wijk, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in een wijk voornamelijk uit de Verenigde Staten afkomstig is en veel minder uit Nederland. De VS en Nederland zijn behoorlijk verschillend en daarom kunnen de resultaten van onderzoeken uit de VS niet zomaar overgenomen worden in Nederland. In de VS is er bijvoorbeeld een veel groter verschil tussen arm en rijk dan in Nederland. En wanneer er gesproken wordt over delinquent gedrag onder jongeren, dan is er in de VS vaak sprake van jeugdbendes. Deze bendes komen in Nederland nauwelijks voor. Om uitspraken te doen die gelden in Nederland zal er dus meer wijkonderzoek in Nederland uitgevoerd moeten worden. In dit onderzoek wordt de term 'wijk' gebruikt. Het gaat hierbij om het bredere buurtschapverband en deze term bevat zowel de buurt als de wijk.

Er is bovendien nog weinig onderzoek in Nederland gedaan naar de onderliggende verklarende mechanismen van delinquent gedrag, zoals sociale cohesie en sociale controle. Dit onderzoek zal daarom een aanvulling zijn op eerder (Amerikaans) onderzoek naar wijkfactoren SES, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in een wijk in relatie tot delinquent gedrag onder jongeren (van 12 t/m 17 jaar) en naar de onderliggende verklarende mechanismen sociale cohesie en sociale controle.

3. Theoretisch kader.

Het doel van dit hoofdstuk is meer te weten te komen of de context van de jongeren, de wijk, van invloed is op de mate van hun delinquent gedrag. Er wordt gekeken wat er al bekend is over het verband tussen de wijk en de mate van delinquent gedrag bij jongeren. In dit onderzoek zal specifiek gekeken worden hoe wijkfactoren zoals sociaal economische status, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in een wijk een rol spelen in relatie tot delinquent gedrag volgens theorieën en empirische onderzoeken. En welke onderliggende mechanismen zoals sociale cohesie en sociale controle bij deze wijkfactoren mogelijk een rol spelen.

Eerst wordt beschreven wat precies onder delinquent gedrag wordt verstaan en waarom de verklaringen complex van aard zijn. Er zal kort worden ingegaan op individuele factoren (persoonlijkheidskenmerken zoals IQ van jongeren) in relatie tot delinquent gedrag. Daarna worden theorieën besproken die betrekking hebben op delinquent gedrag en de wijk als context. Vervolgens zullen drie belangrijke wijkfactoren in aparte paragrafen besproken worden, waarbij de relatie tussen de wijkfactoren en delinquent gedrag duidelijk gemaakt wordt. Tenslotte volgt de conclusie en wordt er beschreven wat er tot nu toe bekend is over het onderwerp. Er wordt dan ook duidelijk wat nog niet bekend is en waar toekomstig onderzoek zich op zou moeten richten.

3.1 Delinquent gedrag.

Zoals in de inleiding beschreven is, verstaan we onder delinquent gedrag het gedrag dat volgens de wetboeken vastgelegde regels overtreedt en waarop een straf staat (www.jeugdcriminaliteit.nl). Er is dan sprake van overtredingen of misdrijven. Voor beide begrippen wordt vaak de term delict gebruikt. Als het om kinderen gaat die jonger dan 12 jaar zijn, dan kunnen zij volgens de wet niet veroordeeld worden voor hun (delinquent) gedrag. Delinquent gedrag onder jongeren bestaat voornamelijk uit diefstal en inbraak, maar ook uit mishandeling en diefstal met geweld. Voor andere wetsovertredingen onder jongeren zoals de leerplichtwet of de verkeerswet wordt vaak het begrip statusdelict gebruikt. Statusdelicten zijn ook overtredingen zoals discobezoek onder bepaalde leeftijd of weglopen van huis (www.jeugdcriminaliteit.nl).

Cijfers over jeugddelinquentie zijn niet altijd consistent. De oorzaak hiervan is dat sommige wetenschappers van mening zijn dat er pas iets over de ontwikkeling van jeugdcriminaliteit gezegd kan worden als er zowel naar de politiecijfers als naar de zelfrapportages van jongeren en slachtofferenquêtes wordt gekeken. De politiecijfers hangen onder andere af van hoeveel opsporingsmogelijkheden de politie op dat moment heeft en het aantal delicten dat wel of niet wordt aangegeven bij de politie. De zelfrapportages hangen af van hoe eerlijk de jongeren melden dat ze ooit een delict hebben gepleegd. Precieze uitspraken doen over de omvang van jeugdcriminaliteit is dus lastig. Het gaat daarom om schattingen en de werkelijke cijfers kunnen dus wat hoger of lager liggen.

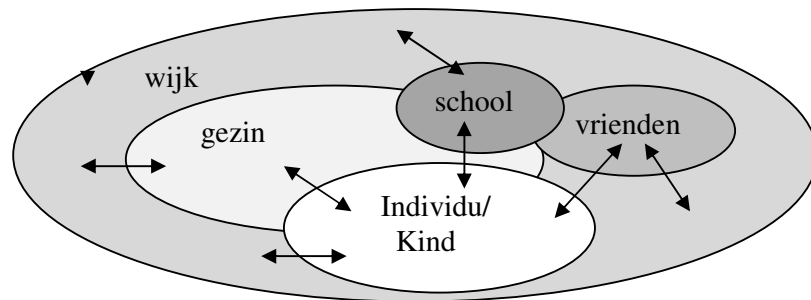
Er is desondanks door onder andere Blom & Van der Laan en Junger-Tas (Ince, 2008) onderzoek gedaan naar de cijfers over jeugdcriminaliteit op basis van politieregistratie en zelfrapportages. Uit de gegevens van de zelfrapportages en van politiecijfers blijkt dat vermogensdelicten, delicten tegen iemands eigendom of bezit, het meest voorkomen in 2002 met 45% en in 2005 met 41% (Ince, 2008). Vernielingen en openbare orde delicten zoals brandstichting of graffiti spuiten, komen na de vermogensdelicten met 30% in 2002 en 31% in 2005 het meest voor en vervolgens geweldsdelicten met 20% in 2002 en 21% in 2005 (Ince, 2008). Jongens vertonen vaker delinquent gedrag dan meisjes. Wat betreft winkeldiefstal is het verschil tussen jongens en meisjes minder groot, maar over het algemeen plegen jongens tweemaal zoveel delicten als meisjes. Vooral delicten als vuurwerk afsteken of slaan met verwonding tot gevolg komen voornamelijk bij jongens voor.

Uit zelfrapportages van Van der Laan en Blom die zijn weergegeven in het onderzoek van Ince (2008) blijkt dat allochtone en autochtone jongeren niet significant van elkaar verschillen in delinquent gedrag. Het percentage allochtonen dat een ooit een delict heeft gepleegd is 52%, en dat van autochtonen is 57%. Het verschil is dus zeer gering. Bij delicten zoals zwartrijden en heling is het verschil tussen allochtonen en autochtonen wel groter. Hierbij waren meer allochtone jongeren betrokken dan autochtone jongeren.

Uit politiecijfers van Ince (2008) blijkt dat er een geringe verhoging van de jeugdcriminaliteit is geweest tussen 2002 en 2005. Tevens zijn er naar verhouding meer jongens dan meisjes en meer allochtonen dan autochtonen die een proces verbaal hebben gekregen.

3.2 Complexiteit & Verklaringen op verschillende niveaus.

Het gedrag van jongeren verklaren is een complex probleem. Gedrag kan namelijk op verschillende niveaus verklaard worden. De theorie van het sociaal ecologisch model van Bronfenbrenner uit 1979 heeft betrekking op verschillende niveaus om gedrag van jongeren te verklaren en deze theorie gaat over de invloed van de sociale omgeving op het individu. Het sociaal ecologisch model gaat er vanuit dat de omgeving invloed uitoefent op de ontwikkeling en het gedrag van een individu. De omgeving wordt hierbij ook wel de ecologische ruimte genoemd. In figuur 1 wordt het model van Bronfenbrenner schematisch weergegeven (Mooren, 2006).

Figuur 1. Sociaal ecologische model (Bronfenbrenner in Mooren, 2006).

De omgeving (ecologische ruimte) van jongeren wordt door de theorie ingedeeld in vier niveaus. Gedurende de tijd dat een kind opgroeit en zich ontwikkelt, maakt het steeds een nieuwe stap naar een volgend niveau. Dit proces gaat het hele leven door, maar is in de ontwikkeling wel leeftijdsgebonden (Mooren, 2006). Jonge kinderen bevinden zich vooral op het niveau waar ouders erg belangrijk zijn. Op latere leeftijd ontwikkelen kinderen zich verder en komen ze terecht in een ander niveau waarbij vrienden en school belangrijker worden.

De vier lagen volgens het sociaal ecologisch model:

- 1) Microniveau: De invloed van de directe omgeving van het kind, zoals de ouders.
- 2) Mesoniveau: Het niveau waarop de interactie tussen het kind en het gezin of de school belangrijk is, maar ook de interacties tussen ouders onderling. De theorie van Bronfenbrenner gaat er vanuit dat de relaties met ouders of school ondersteunend kan werken voor het kind. Aan de andere kant, wanneer de relaties er niet zijn of niet positief aanwezig zijn, kan het kind geïsoleerd raken en geen steun ervaren.

- 3) Exoniveau: De sociale omgeving waarvan het kinderen geen deel van uit maakt maar die wel indirect invloed heeft op (de ontwikkeling van) het kind, zoals de werksituatie van de ouders. Maar ook het sociale netwerk waarin de ouders zich begeven of de wijk waarin het gezin woont spelen een rol, waar de gemeente bijvoorbeeld beslist of er wel of geen speeltuin/jongerencentrum komt.
- 4) Macroniveau: De wetgeving, normen en waarden in de samenleving veranderen in de loop der tijd en hebben invloed op het kind. (Mooren, 2006).

De theorie van Bronfenbrenner is een belangrijke theorie omdat deze aangeeft dat het gedrag van jongeren niet alleen door individuele kenmerken zoals het IQ van jongeren wordt beïnvloed. Ook een bredere context van de jongeren beïnvloedt hun gedrag, zoals de wijk waarin ze wonen en ook de samenleving.

Bij het verklaren van delinquent gedrag, wordt er ook een verdeling in niveaus gebruikt. Het eerste niveau wordt vooral door psychologen en psychiaters gebruikt om delinquent gedrag te verklaren (Junger- Tas e.a., 2008). Dit niveau geeft verklaringen op individueel niveau, vanuit persoonlijkheidskenmerken van jongeren. Bij dit niveau hebben de verklaringen te maken met aanlegfactoren zoals bijvoorbeeld een laag IQ. Hoe lager het IQ, des te groter de kans op delinquent gedrag (Junger- Tas e.a., 2008). Jongeren met een laag IQ hebben vaak een minder goed probleemoplossend vermogen. Hierdoor is de kans groter dat jongeren met een laag IQ overgaan tot delinquent gedrag.

Het tweede niveau wordt vooral gebruikt door sociologen en criminologen om delinquent gedrag te verklaren. Dit niveau geeft verklaringen op het niveau van de sociaal economische context waarin jongeren opgroeien. Met de sociaal economische context wordt onder andere het gezin en de school bedoeld maar ook de wijk waarin jongeren opgroeien. Verklaringen op dit niveau hebben onder andere te maken met wijkfactoren zoals bijvoorbeeld de sociaal economische status van een wijk (Junger- Tas e.a., 2008).

Er wordt door wetenschappers steeds meer een samenhang tussen de niveaus gezien. Niet alleen individuele factoren (persoonlijkheidskenmerken) spelen een rol bij het verklaren van delinquent gedrag bij jongeren (individueel niveau), ook omgevingsfactoren spelen een rol (wijkniveau). Kinderen en jongeren worden beïnvloed door hun omgeving en dit gebeurt vanaf een zeer jonge leeftijd en zal blijven voortduren (Sampson & Laub, 2003). 'Gedrag is altijd een resultaat van voortdurende interacties tussen aanleg van een mens en de omgeving waarin hij zich bevindt' (Junger- Tas e.a., 2008, p.16).

De wijk waarin jongeren opgroeien wordt steeds belangrijker voor het verklaren van delinquent gedrag van jongeren. Dit heeft deels te maken met recente maatschappelijke ontwikkelingen. Familie- en gezinsverbanden worden steeds losser en daardoor worden mogelijk andere contexten van de jongeren, zoals de wijk, belangrijker. Het zelf kiezen en onderhouden van een vriendengroep is belangrijker geworden dan het onderhouden van familiebanden (Beck & Beck-Gernsheim, 2003). Jongeren zijn dan ook minder vaak thuis door de losse familie- en gezinsbanden en brengen meer tijd op straat door met vrienden uit de wijk. De wijk krijgt een grotere rol in het dagelijkse leven van de jongeren en hierdoor is het aannemelijk dat de wijk invloed heeft op het delinquent gedrag van de jongeren.

Het wijkniveau is dus net als het individueel niveau van belang om het delinquent gedrag van jongeren te kunnen verklaren. Op individueel niveau is in de loop der jaren zeer veel onderzoek gedaan naar verklaringen voor delinquent gedrag, terwijl het zoeken naar verklaringen op wijkniveau veel minder onderzocht is. Dit onderzoek zal ook factoren op individueel niveau in kaart brengen, maar de focus ligt op factoren op wijkniveau.

3.3 Theorieën.

In dit hoofdstuk wordt er met behulp van verschillende theorieën gezocht naar verklaringen voor delinquent gedrag op zowel individueel niveau als op het niveau van de wijk. In de eerst volgende subparagraaf zal ingegaan worden op theorieën over individuele factoren. En daarna zal uitgebreid aandacht besteed worden aan theorieën op wijkniveau. Het is hierbij van belang dat achterhaald wordt welke achterliggende mechanismen werkzaam zijn. De theorie van Durkheim (1893; 1897; 1912, zoals weergegeven in Ultee, Arts en Flap, 2003) is een belangrijke algemene theorie. Er is ook een aantal theorieën dat van de theorie van Durkheim dat is afgeleid en gekoppeld kan worden aan delinquent gedrag van jongeren en de wijk als context. De gekozen theorieën helpen bij het verklaren van de mate van delinquent gedrag in relatie tot wijkfactoren zoals sociaal economische status, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen. Vanuit de theorieën wordt duidelijk waarom de wijk waarin de jongeren wonen mogelijk samenhangt met delinquent gedrag. Nadat een aantal theorieën is besproken, komen de bovengenoemde drie wijkfactoren een voor een aan bod.

Daarnaast worden de theorieën aangevuld met empirische data. In Nederland (en Europa) is echter zeer weinig empirisch onderzoek gedaan op wijkniveau. In Amerika is er door onder andere Sampson, Raudenbusch & Earls (1997) wel meer onderzoek gedaan op dit niveau.

3.3.1 *Individuele factoren.*

Er is een aantal individuele factoren dat een rol kan spelen bij het verklaren van delinquent gedrag bij jongeren. Persoonlijkheidskenmerken van jongeren zoals leeftijd is een factor die samenhangt met delinquent gedrag. Vanuit de theorie wordt het volgende weergegeven: ‘Vrijwel alle criminologen, van elke theoretische school, hebben de overtuiging dat er sprake is van een leeftijdsdistributie van delinquent gedrag’ (Hirschi en Gottfredson, 2000, p. 138). Hiermee wordt bedoeld dat er een relatie is tussen leeftijd en delinquent gedrag. Volgens Uggen (2000) vindt er een stijging van delinquent gedrag plaats in de vroege adolescentie. In de midden en late adolescentie is er een piek, waarna er een daling volgt. Dit is gebaseerd op de ‘Age-crime curve’ en deze leeftijdscurve is gebaseerd op officiële cijfers van criminaliteit (Louber, Slot & Sergeant, 2001).

Ook het geslacht van de jongeren kan mogelijk een rol spelen bij het verklaren van delinquent gedrag. Uit veel onderzoeken blijkt dat jongens erg verschillen van meisjes wat betreft delinquent gedrag. Zo blijkt uit het onderzoek van Junger-Tas e.a. (2008) dat jongens beduidend meer delinquent gedrag vertonen dan meisjes.

Niet alleen leeftijd of geslacht kunnen een rol spelen bij het verklaren van delinquent gedrag, ook aanlegfactoren zoals het IQ/opleidingsniveau van de jongeren kunnen een rol spelen. Jongeren die hoog opgeleid zijn en jongeren die laag opgeleid zijn kunnen beide delinquent gedrag vertonen. Maar het meeste delinquent gedrag vindt plaats onder lager opgeleide jongeren (Wright, Entner, Caspi, Moffitt, Miech & Silva, 1999).

Jongeren die lager zijn opgeleid / een lager IQ hebben, kunnen ook te weinig vaardigheden hebben of niet de juiste vaardigheden hebben aangeleerd gekregen, waardoor ze uit onvermogen delinquent gedrag gaan vertonen. Aan de andere kant kunnen jongeren die juist wel de vaardigheden hebben, deze gebruiken voor het vertonen van delinquent gedrag om zo hun doel te kunnen bereiken. Achter deze bevindingen over het ontstaan en/ of ontwikkelen van delinquent gedrag ligt het leertheoretisch kader als basis (Loeber, 1998).

Naast bovengenoemde individuele factoren die belangrijk zijn bij het verklaren van delinquent gedrag bij jongeren, zijn (zoals eerder beschreven) ook factoren op wijkniveau van belang. Vanaf de volgende paragraaf zal verder worden ingegaan op het verklaren van delinquent gedrag op wijkniveau.

3.3.2 *Durkheim.*

Durkheim heeft een algemene theorie ontwikkeld die betrekking heeft op de samenhang in een samenleving. Hierbij gaat het nog niet direct over de wijk als context. Durkheim was de namelijk grondlegger van het structureel functionalisme. Uitgangspunt van het structureel functionalisme is dat een samenleving pas samenhang vertoont als er (enige) structuur is. De kern van deze stroming is dat iedere samenleving een bepaalde samenhang vertoont, wanneer die samenleving uit bepaalde intermediaire groepen bestaat (structuur) en als deze groepen gedeelde waarden en normen hebben (cultuur). Als mensen uit groepen in de samenleving meer zijn geïntegreerd, dan worden de waarden en normen belangrijker en worden deze meer nageleefd. Dit wordt ook wel de integratietheorie genoemd (1893; 1897; 1912, zoals weergegeven in Ultee e.a., 2003) Door betere integratie in de samenleving is er meer samenhang. Is er weinig samenhang, dan is er meer kans op delinquent gedrag (Ultee e.a., 2003). Durkheim heeft dus al lang geleden verondersteld dat er meer samenhang, oftewel sociale cohesie, in een samenleving is, wanneer er groepen zijn die de waarden en normen van de samenleving kennen en deze delen. Sociale cohesie/ samenhang heeft dus invloed op de kans op delinquent gedrag van jongeren.

3.3.3 *Sociale controle theorie.*

Sociale cohesie (ook wel sociale binding genoemd) is een begrip dat terugkomt in de sociale bindings/controletheorie van Hirschi (1969). De integratietheorie van Durkheim ligt ten grondslag aan de theorie van Hirschi. Al een lange tijd wordt er verondersteld dat er een verband is tussen sociale cohesie, sociale veiligheid en delinquent gedrag. Deze theorie gaat er vanuit dat er minder delinquent gedrag voorkomt wanneer mensen sterke bindingen hebben. Ze willen namelijk geen risico lopen die sterke bindingen kwijt te raken. Iemand pleegt minder snel een delict wanneer iemand onderstaande bindingen heeft (Hirschi, 1969):

1) 'Attachment': Binding met anderen, zoals ouders, familie, leraren en vrienden. Hoe meer jongeren gehecht zijn aan bijvoorbeeld hun ouders, des te kleiner is de kans dat ze delinquent gedrag vertonen. Ze willen namelijk de 'attachment' met hun ouders niet verliezen en zullen daarom ook niet zo snel de fout in gaan. Door delinquent gedrag te vertonen kan de 'attachment' met ouders verminderen of zelfs verdwijnen.

2) 'Commitment': Inzet in conformerende sociaal normatieve subsystemen, zoals het hebben van een baan. Als jongeren veel tijd besteden aan sociaal normatieve subsystemen en hierin investeren, dan hebben ze meer te verliezen als ze delinquent gedrag vertonen.

3) Involvement: Betrokkenheid bij conformerende sociale activiteiten. Een voorbeeld van 'involvement' is het deelnemen aan activiteiten van een vereniging. Hoe meer 'involvement' bij sociale activiteiten, hoe minder de kans bestaat dat iemand delinquent gedrag gaat vertonen. Als iemand betrokken is bij conformerende sociale activiteiten, dan is er minder tijd voor delinquent gedrag.

4) Belief: Acceptatie van algemene normen en waarden in de samenleving. Delinquent gedrag wordt niet getolereerd in een samenleving en wanneer men veel waarde hecht aan de normen en waarden van de samenleving. Men zal daardoor niet snel delinquent gedrag vertonen (Junger- Tas, 2008). Hoe meer men te verliezen hebt, des te minder snel er delinquent gedrag vertoond zal worden. Hirschi (1969) noemt de vier begrippen attachment, involvement, commitment en belief de (bindings)elementen.

De theorie van Hirschi gaat er ook vanuit dat jongeren die delinquent gedrag vertonen te weinig sociale controle hebben ervaren van onder andere hun ouders, familie, vrienden en school (Sampson & Laub, 1993). Jongeren die weinig of geen contact hebben met hun ouders of familie, hebben het idee dat ze toch niets te verliezen hebben want ze horen als het ware niet bij een sociaal netwerk. Ze worden daardoor niet aangesproken als ze delinquent gedrag vertonen. Sociale controle, sociale cohesie en vertrouwen blijven dus een krachtige voorspeller voor een lagere frequentie van delinquent gedrag zoals bijvoorbeeld geweld (Sampson & Raudenbusch, 1999).

De theorie van Hirschi wordt door empirische data ondersteund. Uit het onderzoek van Luijpers (2000) blijkt namelijk dat meer dan de helft van de onderzochte empirische data een negatief verband aantoont tussen sociale binding en delinquent gedrag. Een negatief verband betekent hier een bevestiging van de sociale bindingstheorie van Hirschi.

3.3.4 Sociale desorganisatietheorie.

Naast de theorie van Hirschi is er nog een andere theorie over het verband tussen sociale cohesie en controle en delinquent gedrag. Deze theorie, de sociale desorganisatietheorie van Shaw en McKay (1942), heeft een grote invloed gehad op de theorievorming in het begin van de 20^e eeuw. De sociale desorganisatietheorie heeft betrekking op de wijk als context.

De sociale desorganisatietheorie gaat er vanuit dat wanneer een wijk sociaal meer gedesorganiseerd is, er minder sociale cohesie en sociale controle is. Er is een aantal wijkfactoren die van invloed zijn op de mate waarin een wijk sociaal gedesorganiseerd is: de sociaal economische status van een wijk, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in een wijk (Shaw & McKay, 1942). Wanneer een wijk sociaal gedesorganiseerd is, is er minder sociale cohesie en sociale controle in de wijk. En als er weinig sociale cohesie en controle in een wijk is, dan is er meer kans op delinquent gedrag. In de sociale desorganisatietheorie zijn sociale cohesie en sociale controle de onderliggende mechanismen om delinquent gedrag in de wijk te verklaren. Bovengenoemde wijkfactoren (SES, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen) worden in paragraaf 3.4 afzonderlijk uitgebreid besproken.

3.3.5 *Collective efficacy.*

De sociale desorganisatietheorie van Shaw & McKay wordt aangevuld door Sampson, Raudenbusch & Earls (1997) met de theorie van 'collective efficacy'. Collective efficacy betekent letterlijk 'collectieve zelfredzaamheid/ doelmatigheid'. De combinatie van sociale cohesie (delen van dezelfde waarden en normen/ onderling vertrouwen) en sociale controle (de wil van burgers om in te grijpen wanneer iemand delinquent gedrag vertoont) wordt 'collective efficacy' genoemd en deze combinatie zorgt ervoor dat de veiligheid in wijken wordt vergroot. De collective efficacy theorie stelt dat sociale cohesie en controle per sociale omgeving (wijk) kan verschillen. Wanneer er veel cohesie en controle in de wijk is, zijn mensen bereid elkaar aan te spreken wanneer gedrag wordt vertoond dat in strijd is met de waarden en normen die er gelden. Sampson en Laub (1993) en Sampson en Raudenbusch (1999) stellen dat in wijken waar een hoge sociale cohesie bestaat, er meer sociaal vertrouwen is en men solidair is naar elkaar. Collective efficacy wordt veel gebruikt in wijkonderzoeken (Sampson en Laub, 1993). De theorie van collective efficacy vindt dus de begrippen sociale cohesie en sociale controle belangrijk voor het verklaren van delinquent gedrag. Flap en Völker (2004) hebben een onderzoek uitgevoerd waarbij ze de collective efficacy theorie hebben onderzocht. Hieruit blijkt dat weinig sociale cohesie of samenhang indirect leidt tot meer delinquent gedrag. Weinig sociale controle is het mechanisme dat de relatie tussen weinig cohesie en samenhang verbindt met meer delinquent gedrag.

3.3.6 *Differentiële associatie theorie.*

Sociale cohesie (binding) en controle kan ook een tegengestelde werking hebben op delinquent gedrag. Sommigen wetenschappers veronderstellen namelijk een positief verband tussen sociale cohesie en controle en delinquent gedrag. De theorie die aansluit op deze veronderstelling is de differentiële associatie theorie van Sutherland & Cressey (1974). Deze theorie gaat er vanuit dat leeftijdsgenoten hun gedrag en hun overtuigingen aanpassen aan de groep waartoe ze behoren. Wanneer bijvoorbeeld een jongere een sterke binding heeft met een deviante groep, dan is er een vergrote kans op delinquent gedrag van die jongere. De deviante groep keurt delinquent gedrag goed en een jongere kan druk ervaren van de groep om delinquent gedrag te vertonen. Een sterke binding met een deviante groep jongeren in de wijk kan dus leiden tot meer delinquent gedrag waarbij jongeren hun gedrag en overtuigingen aanpassen aan de deviante groep in de wijk.

Niet alleen een sterke binding met een deviante groep, maar ook een sterke binding met een gezin of wijk, kan leiden tot meer delinquent gedrag. Kinderen en jongeren die opgroeien in een gezin of in een wijk met leeftijdsgenoten bij wie veel antisociaal en/ of delinquent gedrag voorkomt en dat gedrag goedgekeurd wordt, kunnen namelijk behoeften en opvattingen ontwikkelen waardoor ze ook dat soort delinquent gedrag gaan vertonen (Sutherland & Cressey, 1974). Het is denkbaar dat wanneer delinquent gedrag wordt goedgekeurd in een wijk waar jongeren wonen, zij eerder delinquent gedrag vertonen dan in wijken waarin delinquent gedrag wordt afgekeurd. Het feit dat sociale cohesie (binding) en controle ook een positieve invloed heeft op delinquent gedrag hangt dus af van de omgeving en mensen aan wie men zich bindt en vooral aan hun waarden en normen. Sociale cohesie in een wijk heeft dus volgens de differentiële associatie theorie niet altijd een negatieve invloed op delinquent gedrag.

De differentiële associatietheorie is tegenstrijdig met de bindingstheorie van Hirschi, de sociale desorganisatietheorie en de 'collective efficacy' theorie, waarbij er vanuit wordt gegaan dat sociale cohesie en controle een negatieve invloed heeft op delinquent gedrag.

3.3.7 *Samenvatting theorieën.*

Verschillende theorieën zijn nu besproken en we zien dat sociale cohesie en sociale controle nadrukkelijk naar voren komen. Sociale cohesie en sociale controle worden soms verschillend geconceptualiseerd. In sommige gevallen wordt gesproken over binding of samenhang en in andere gevallen over sociale cohesie. In dit onderzoek wordt het begrip sociale cohesie gebruikt. Dit is geconceptualiseerd als de mate van vertrouwen dat bewoners in elkaar hebben en de mate van betrokkenheid van de bewoners bij de wijk. Sociale controle wordt geconceptualiseerd als de mate van 'het op elkaar letten' en de wil van bewoners om in te grijpen wanneer bewoners grensoverschrijdend (delinquent) gedrag vertonen. Deze definities sluiten aan op sociale cohesie en controle volgens onderzoek van Sampson en Laub (1993).

Sociale cohesie en sociale controle zijn verklarende mechanismen die door verschillende theorieën voorgesteld worden als werkende mechanismen voor het verklaren van delinquent gedrag. Deze mechanismen spelen een belangrijke rol en komen in verschillende theorieën terug. Overeenkomsten in de theorieën zien we vooral terug in de sociale desorganisatie theorie en de theorie van 'collective efficacy'. De nadruk ligt daarbij vooral op sociale cohesie en sociale controle in de wijk en ze fungeren in beide theorieën als verklarende mechanismen om delinquent gedrag te verklaren.

Wijkfactoren als sociaal economische status, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in de wijk kunnen invloed hebben op de sociale desorganisatie van een wijk. Wanneer een wijk meer sociaal gedesorganiseerd is, is er minder sociale cohesie en sociale controle in de wijk. En weinig sociale cohesie en sociale controle leiden tot meer kans op delinquent gedrag onder jongeren. De 'collective efficacy' sluit hierbij aan en geeft de combinatie weer van het delen van dezelfde waarden en normen/ onderling vertrouwen (sociale cohesie) en de wil van burgers om in te grijpen wanneer iemand delinquent gedrag vertoont (sociale controle). Deze combinatie zorgt voor meer veiligheid en minder delinquent gedrag. Deze theorieën sluiten op elkaar aan en vullen elkaar aan.

Een opvallend verschil tussen de sociale bindingstheorie en de differentiële associatie theorie is dat de bindingstheorie er vanuit gaat dat sociale binding een negatieve invloed kan hebben op delinquent gedrag en vanuit de differentiële associatie theorie heeft binding juist een positieve invloed op delinquent gedrag. Deze theorieën zijn dus in strijd met elkaar.

In dit onderzoek wordt verder uitgegaan van de theorieën die ondersteunen dat veel sociale cohesie (binding) en controle een negatieve invloed heeft op delinquent gedrag.

3.4 Wijkfactoren

Eerder in dit hoofdstuk is de sociale desorganisatietheorie van Shaw en McKay (1942) kort besproken. Hierbij werd gezegd dat wanneer een wijk sociaal gedesorganiseerd is, er minder sociale cohesie en sociale controle in een wijk is. Er wordt in de volgende subparagrafen verder ingegaan op de sociale desorganisatietheorie, waarbij de mogelijke relatie is tussen de wijkfactoren sociaal economische status, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen en delinquent gedrag bij jongeren wordt besproken. Indien verklaringen uit eerder onderzoek empirische steun gevonden hebben, zal dit vermeld worden.

3.4.1 Sociaal economische status.

De sociaal economische status (SES) van een wijk is de mate waarin hulpbronnen in de sociale structuur aanwezig zijn in een wijk. Hiermee wordt onder andere het opleidingsniveau en het inkomensniveau van een wijk bedoeld. Volgens de sociale desorganisatietheorie van Shaw en McKay (1942) is er een samenhang tussen de sociaal economische status van een wijk en de mate van delinquent gedrag. Wanneer een wijk een lage sociaal economische status heeft, dan is de wijk meer sociaal gedesorganiseerd. Een gedesorganiseerde wijk leidt vervolgens tot minder sociale cohesie en controle. Deze desorganisatie in een wijk wordt veroorzaakt door het feit dat in een wijk met een lage sociaal economische status vaak geen instituties aanwezig zijn. Instituties, zoals bijvoorbeeld ontmoetingscentra, sportaccommodaties en scholen, zorgen mede voor sociale cohesie en controle in de wijk (Duncan & Raudenbusch, 1999). Als deze instituties dus niet of nauwelijks aanwezig zijn in een wijk, dan is de sociale cohesie en controle lager. Mensen zijn mogelijk minder met elkaar verbonden en letten minder op elkaar. En wanneer er weinig sociale cohesie en controle is, dan is de kans op delinquent gedrag groter. Sociale cohesie en controle zijn hier dus onderliggende mechanismen voor het verklaren van delinquent gedrag in wijken met een lage sociaal economische status.

Empirisch onderzoek van Sampson e.a. (1997) en Sampson en Raudenbusch (1999) sluiten aan op de sociale desorganisatietheorie. Zij noemen de SES van een wijk een factor die van invloed is op de sociale cohesie en controle en dit kan van invloed zijn op het delinquent gedrag bij jongeren in de wijk. Zij beweren dus dat er minder sociale cohesie en controle is wanneer een wijk een lage sociaal economische status heeft.

Ook empirisch onderzoek van Agnew (1999: zoals weergegeven in Weijters, 2008) toont aan dat er een relatie is tussen de sociaal economische status (SES) en delinquent gedrag. Volgens Agnew kan sociale cohesie/ binding per sociale omgeving verschillen. In wijken waar de SES laag is, kan meer delinquent gedrag voorkomen dan in andere wijken waar de binding mogelijk sterker is.

3.4.2 Etnische heterogeniteit.

Wijken kunnen verschillen in etnische heterogeniteit. Etnische heterogeniteit geeft de mate van verscheidenheid in etnische achtergrond in een wijk weer. Etnische heterogeniteit in de wijk kan een remmende werking hebben op de sociale cohesie en sociale controle (Shaw & McKay, 1942). De oorzaak hiervan is dat bewoners elkaars taal niet spreken en elkaar hierdoor niet begrijpen. De bewoners zijn hierdoor minder met elkaar verbonden en hebben daarnaast vaak niet dezelfde waarden en normen. Het onderling vertrouwen is minder en de wil van de bewoners om in te grijpen wanneer iemand delinquent gedrag vertoont is ook minder (Sampson & Laub, 1993). De wijk is hierdoor meer sociaal gedesorganiseerd en de sociale cohesie en sociale controle is daardoor minder. En als er weinig sociale cohesie en controle is, dan is de kans op delinquent gedrag groter.

De relatie tussen etnische heterogeniteit en delinquent gedrag wordt onderzocht in Amerikaans empirisch onderzoek van onder andere Rovers (1998). Uit dit onderzoek blijkt namelijk dat op wijkniveau er een sterk verband is tussen een hoge mate van etnische heterogeniteit, weinig sociale cohesie en controle en de mate van delinquent gedrag van jongeren in een wijk. Het onderzoek van Rovers (1998) ondersteunt de sociale desorganisatietheorie. Daarnaast blijkt uit empirisch onderzoek van Junger-Tas e.a. (2008) dat etnische minderheden vaak in slechte wijken wonen waar jongeren vaak een geen goede band hebben met hun ouders en weinig toezicht ervaren van hun ouders. Als de band tussen ouders en kind niet goed is en er weinig toezicht of controle is in de wijk, dan is de kans op delinquent gedrag groter.

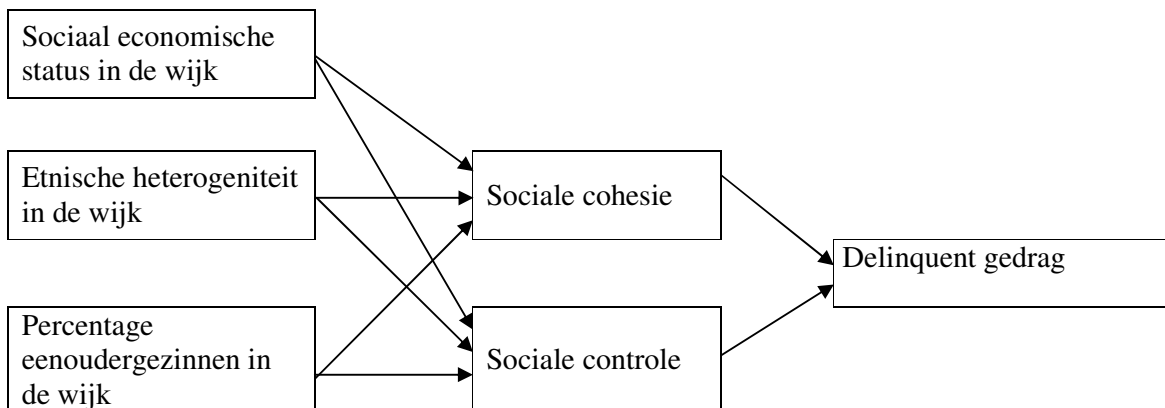
3.4.3 *Percentage eenoudergezinnen.*

Het percentage eenoudergezinnen in een wijk is het aantal eenoudergezinnen in verhouding tot het totaal aantal gezinnen met kinderen. Eenoudergezinnen zijn gezinnen waarin kinderen alleen met de biologische vader wonen of alleen met de biologische moeder. Wanneer een wijk een hoog percentage eenoudergezinnen heeft, dan kan dit samenhangen met de mate van delinquent gedrag van jongeren. Een hoog percentage eenoudergezinnen in een wijk kan er namelijk voor zorgen dat een wijk meer sociaal gedesorganiseerd is (Shaw & McKay, 1942). Dit komt omdat eenoudergezinnen vaak met allerlei problemen geconfronteerd worden zoals schulden, werkloosheid en armoede (Schulpen, 1996). Doordat de vaders of moeders uit deze eenoudergezinnen vaak alleen thuis zitten zonder werk en geen geld hebben voor sociale activiteiten, heeft het gezin minder contact met anderen. Weinig contact tussen bewoners in een wijk bemoeilijkt de sociale cohesie en controle in de wijk. De wijk is hierdoor meer gedesorganiseerd en doordat er minder sociale cohesie en sociale controle is, is er een grotere kans op delinquent gedrag.

Uit Amerikaans empirisch onderzoek blijkt dat wijkenmerken, zoals het percentage eenoudergezinnen met veel armoede, een indirecte invloed hebben op delinquent gedrag (Sampson & Laub, 1993). Met indirecte invloed wordt bedoeld dat het percentage eenoudergezinnen in een wijk invloed heeft op delinquent gedrag, gemedieerd door sociale cohesie en controle. Deze empirische data ondersteunen de sociale desorganisatietheorie.

3.5 Theoretisch model.

In figuur 2 wordt schematisch het theoretisch model weergegeven. De relatie tussen SES van de wijk, etnische heterogeniteit in de wijk, het percentage eenoudergezinnen per wijk en delinquent gedrag wordt weergegeven, gemedieerd door sociale cohesie en sociale controle. Figuur 2 omvat zowel positieve als negatieve verbanden. Zo leidt een lage SES, een hoge etnische heterogeniteit en een hoog percentage eenoudergezinnen in een wijk tot minder sociale cohesie en controle. Dit leidt vervolgens tot meer delinquent gedrag. Daarnaast leidt een hoge SES, weinig etnische heterogeniteit en een laag percentage eenoudergezinnen in een wijk tot meer sociale cohesie en controle. Dit leidt vervolgens tot minder delinquent gedrag.

Figuur 2. Theoretisch model.

3.6 Conclusie.

In dit theoretisch kader is specifiek gekeken naar welke wijkfactoren, zoals sociaal economische status, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in de wijk, wel of geen rol spelen volgens theorieën en empirische onderzoeken. En welke achterliggende mechanismen zoals sociale cohesie en sociale controle mogelijk een rol spelen.

Begrippen als sociale cohesie en sociale controle zien we vaak terug als het gaat om theorieën en onderzoeken over delinquent gedrag op wijkniveau. Een van de eerste wetenschappers die over sociale cohesie sprak was Durkheim. Hij veronderstelde dat wanneer groepen mensen in een samenleving beter zijn geïntegreerd, de waarden en normen meer nageleefd worden en de samenhang in een samenleving bevordert wordt.

Sociale cohesie (bindingen) en controle zien we terug in de sociale controle theorie van Hirschi (1969). Deze theorie gaat er vanuit dat delinquent gedrag minder voorkomt wanneer mensen sterke bindingen hebben. Ze willen namelijk geen risico lopen die sterke bindingen kwijt te raken. De kans op delinquent gedrag is dus groter wanneer er zwakke bindingen zijn of als er helemaal geen bindingen zijn.

Shaw en McKay (1942) gaan er vanuit dat sociale cohesie en controle als onderliggende mechanismen werken voor het verklaren van delinquent gedrag. Wanneer er in een wijk veel sociaal economische achterstand voorkomt, er grote etnische heterogeniteit is en het percentage eenoudergezinnen hoog is, dan is de kans groter dat de wijk meer sociaal gedesorganiseerd is. Door deze desorganisatie is er minder sociale cohesie en controle in de wijk. Hierdoor is de kans op delinquent gedrag groter. Sampson e.a. (1997) en Sampson & Raudenbusch (1999) veronderstellen dat bovengenoemde wijkkenmerken van invloed zijn op de mate van sociale cohesie en sociale controle. De kans op delinquent gedrag in de wijk kan door veel sociale cohesie en controle minder worden. Uit empirisch onderzoek (Junger-Tas e.a., 2008) komt naar voren dat er minder cohesie en controle is in wijken met een lage sociaal economische status, een hoge mate van etnisch heterogeniteit en een hoog percentage eenoudergezinnen.

De theorie 'collective efficacy' is een aanvulling op de sociale desorganisatietheorie en deze theorie stelt dat in wijken waar er een hoge mate van sociale cohesie en sociale controle is en waar mensen dus dezelfde waarden en normen delen, er onderling vertrouwen is (Sampson e.a. 1997).

De combinatie van solidariteit/ onderling vertrouwen en controle wordt collective efficacy genoemd. Collective efficacy zorgt ervoor dat de veiligheid in wijken wordt vergroot. Sampson e.a. (1997) hebben eigenlijk de begrippen cohesie en controle gecombineerd en toegepast op onderzoek op wijkniveau. Wanneer er onderzoek wordt gedaan naar sociale binding/controle op wijkniveau, is het van belang dat deze theorie wordt meegenomen en dat de onderzoeker er alert op moet zijn dat sociale binding per sociale omgeving (per wijk) kan verschillen.

De ideeën achter de verschillende theorieën die beschreven zijn, worden geïntegreerd en leiden tot het theoretisch model van dit onderzoek. Meerdere theorieën, zoals de bindingtheorie, de sociale desorganisatietheorie en de collective efficacy theorie, geven alle aan dat er een verband is tussen sociale cohesie en/of sociale controle en de mate van delinquent gedrag. De sociale desorganisatietheorie geeft hier nog een aanvulling op en veronderstelt dat er minder sociale cohesie en controle is wanneer een wijk meer sociaal gedesorganiseerd is. Deze desorganisatie wordt beïnvloed door verschillende wijkfactoren. Er is dus een relatie tussen wijkfactoren als SES, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen en delinquent gedrag. De achterliggende mechanismen als sociale cohesie en controle zijn hierbij belangrijk.

Het is opvallend dat empirisch onderzoek voornamelijk door onderzoekers in de VS is uitgevoerd. In Nederland is er nog zeer weinig onderzoek gedaan naar de relatie tussen wijkfactoren en delinquent gedrag. Aangezien er in de VS andere waarden en normen gelden en er in de VS bijvoorbeeld een groter verschil is tussen arm en rijk dan in Nederland, kunnen de Amerikaanse onderzoeksresultaten niet zomaar voor situaties in Nederland gebruikt worden. Daarnaast is er weinig onderzoek gedaan naar de medierende rol van sociale cohesie en sociale controle in relatie tot SES, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen aan de ene kant en delinquent gedrag aan de andere kant.

Om uitspraken te doen over de factoren op wijkniveau zoals SES, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen die gelden in situaties in Nederland, zal er dus meer onderzoek op wijkniveau in Nederland uitgevoerd moeten worden. De achterliggende mechanismen sociale cohesie en controle dienen in dit onderzoek in Nederland meegenomen te worden.

4. Probleemstelling & Hypothesen.

4.1 Doelstelling & Vraagstelling.

De doelstelling van dit onderzoek is meer kennis te verkrijgen over de relatie tussen de wijkfactoren sociaal economische status (SES) van een wijk, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in een wijk en de mate van delinquent gedrag bij jongeren. Hierbij worden ook de onderliggende verklarende mechanismen onderzocht.

De vraagstelling: In hoeverre is er een relatie tussen de wijkfactoren sociaal economische status van een wijk, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in een wijk en de mate van delinquent gedrag bij jongeren tussen de 12 en 18 jaar? En in hoeverre wordt die relatie gemedieerd door sociale cohesie en door sociale controle?

4.2 Deelvragen.

1. Is er een relatie tussen de sociaal economische status van een wijk en de mate van delinquent gedrag bij jongeren tussen de 12 en 18 jaar?
2. Is er een relatie tussen etnische heterogeniteit in een wijk en de mate van delinquent gedrag bij jongeren tussen de 12 en 18 jaar?
3. Is er een relatie tussen het percentage eenoudergezinnen in een wijk en de mate van delinquent gedrag bij jongeren tussen de 12 en 18 jaar?
4. In hoeverre wordt de relatie tussen SES van de wijk, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in een wijk en de mate van delinquent gedrag bij jongeren tussen de 12 en 18 jaar gemedieerd door sociale cohesie en controle?

4.3 Hypothesen.

De hypothesen zijn geformuleerd aan de hand van bovenstaand theoretisch kader waarin de sociale desorganisatie een belangrijke rol speelt.

Volgens de sociale desorganisatietheorie van Shaw en McKay (1942) is er een samenhang tussen de sociaal economische status (SES) in een wijk en de mate van delinquent gedrag. Wanneer een wijk een lage sociaal economische status heeft, dan is de wijk meer sociaal gedesorganiseerd en dat leidt tot minder sociale cohesie en controle. En wanneer er weinig sociale cohesie en controle is, dan is de kans op delinquent gedrag groter. Het blijkt dat in wijken waar mensen weinig binding met elkaar hebben en elkaar niet of nauwelijks aanspreken op delinquent gedrag in de wijk, de kans op delinquent gedrag groter is (Shaw en McKay, 1942).

Hypothese 1a geeft antwoord op deelvraag 1 en hypothesen 1b en 1c geven deels antwoord op deelvraag 4.

Hypothese 1a: Naarmate een wijk een lage sociaal economische status heeft, des te groter de kans op delinquent gedrag bij jongeren.

Hypothese 1b: De relatie tussen sociaal economische status van een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 1a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale cohesie in een wijk.

Hypothese 1c: De relatie tussen sociaal economische status van een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 1a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale controle in een wijk.

Etnische heterogeniteit in de wijk kan ook een remmende werking hebben op de sociale cohesie en sociale controle (Shaw & McKay, 1942). Dit komt doordat bewoners elkaars taal letterlijk spreken en daardoor elkaar niet begrijpen. Hierdoor hebben bewoners vaak niet dezelfde waarden en normen. Het onderling vertrouwen is dan minder en de wil van bewoners om in te grijpen wanneer iemand delinquent gedrag vertoont is ook minder (Sampson & Laub, 1993). De wijk is hierdoor meer sociaal gedesorganiseerd en sociale cohesie en sociale controle worden daardoor bemoeilijkt. En als er weinig sociale cohesie en controle is, dan is de kans op delinquent gedrag groter.

Hypothese 2a geeft antwoord op deelvraag 2 en hypothesen 2b en 2c geven deels antwoord op deelvraag 4.

Hypothese 2a: Naarmate een wijk een hoge mate van etnische heterogeniteit heeft, des te groter de kans op van delinquent gedrag bij jongeren.

Hypothese 2b: De relatie tussen etnische heterogeniteit in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 2a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale cohesie in een wijk.

Hypothese 2c: De relatie tussen etnische heterogeniteit in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 2a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale controle in een wijk.

Een hoog percentage eenoudergezinnen in een wijk kan er voor zorgen dat een wijk meer sociaal gedesorganiseerd is (Shaw & McKay, 1942). Dit komt omdat eenoudergezinnen vaak allerlei problemen met zich mee dragen zoals schulden, werkloosheid en armoede (Schulpen, 1996). Mensen uit deze eenoudergezinnen zitten vaak alleen thuis zonder werk en hebben minder geld voor sociale activiteiten. Hierdoor hebben ze minder contacten met anderen. Dit bemoeilijkt de sociale cohesie en controle met de wijk. De wijk is hierdoor meer gedesorganiseerd en doordat er minder sociale cohesie en sociale controle is, is er een grotere kans op delinquent gedrag.

Hypothese 3a geeft antwoord op deelvraag 3 en hypothesen 3b en 3c geven deels antwoord op deelvraag 4.

Hypothese 3a: Naarmate een wijk een hoog percentage eenoudergezinnen heeft, des te groter de kans op van delinquent gedrag bij jongeren.

Hypothese 3b: De relatie tussen het percentage eenoudergezinnen in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 3a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale cohesie in een wijk.

Hypothese 3c: De relatie tussen het percentage eenoudergezinnen in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 3a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale controle in een wijk.

4.4 Relevantie.

4.4.1 Maatschappelijke relevantie.

Jeugdproblematiek is op dit moment een ‘hot item’ in Nederland. Zowel de media als de politiek besteden hier veel aandacht aan (<http://mens-en-samenleving.infonu.nl>). De media komen steeds vaker met allerlei situaties waarin probleemjongeren een rol spelen. Onder invloed van deze publiciteit staat het onderwerp nu ook hoog op de politieke agenda. De regering en de Tweede Kamer zijn actief bezig met het vinden van oplossingen voor deze problematiek. In veel plaatsen hebben burgers last van de jongeren die delinquent gedrag vertonen. Vernielingen in de openbare ruimte en agressief gedrag zijn hiervan voorbeelden (www.veiligheidbegintbijvoorkomen.nl).

Het onderzoeken of er een relatie is tussen factoren in een wijk en de mate van delinquent gedrag van jongeren is dus maatschappelijk relevant. Zowel de politiek als de burgers hebben er belang bij dat er meer duidelijkheid komt over deze (mogelijke) relatie. De politiek kan het beleid er op aanpassen en de problematiek gericht aanpakken. Als de aanpak een positief effect heeft, zullen ook burgers minder overlast ervaren. Het is dus van groot belang dat dit onderwerp nader bestudeerd wordt. Dit onderzoek zal een kleine bijdrage zijn op onderzoek op wijkniveau naar de relatie tussen de wijk en delinquent gedrag.

4.4.2 Wetenschappelijke relevantie.

In de Verenigde Staten (VS) heeft een aantal wetenschappers, waaronder Sampson en Laub (1993), onderzoek gedaan naar de relatie tussen de wijk en de mate van delinquent gedrag van jongeren. Opvallend is dat er in Nederland en andere Europese landen nog weinig onderzoek is gedaan naar dit onderwerp. Het onderzoek richt zich dan ook zowel op persoonsgebonden verklaringen als op verklaringen die te maken hebben met de wijk waarin iemand opgroeit. Soms wordt er naar aanleiding van Amerikaans onderzoek verondersteld dat de resultaten van Amerikaans onderzoek ook gelden in Nederland, maar om valide uitspraken te kunnen doen die betrekking hebben op de situatie in Nederland is het relevant ook in Nederland onderzoek te doen naar de relatie tussen de wijk en de mate van delinquent gedrag van jongeren. In de VS gelden andere normen en waarden dan in Nederland. Bovendien zijn er grote verschillen tussen arm en rijk in de VS en deze verschillen zijn minder groot in Nederland. Resultaten van onderzoeken uit de VS gelden daarom niet vanzelfsprekend ook in Nederland.

Het is dus relevant om onderzoek in Nederland te doen waarbij de resultaten gelden voor situaties in Nederland. Dit onderzoek zal de situatie in een middelgrote stad in Nederland nader bestuderen.

4.4.3 ASW –verantwoording.

Verklaringen voor delinquent gedrag onder jongeren kunnen uit verschillende invalshoeken/disciplines bekeken worden. Zo richten psychologen zich meer op individuele kenmerken van jongeren als verklaring voor delinquent gedrag. Zij zoeken verklaringen op individueel niveau. De sociologen zullen zich meer op de sociaal economische context richten zoals het gezin, school en ook de wijk. Zij zoeken verklaringen op meso- en macroniveau (Junger-Tas e.a., 2008). Delinquent gedrag kan dus op verschillende niveaus verklaard worden. Verscheidene niveaus spelen een rol in het verklaren van delinquent gedrag onder jongeren. Het verklaren van delinquent gedrag heeft dan ook een interdisciplinair karakter. In de loop der jaren is er veel onderzoek gedaan naar verklaringen op individueel niveau, terwijl er veel minder onderzoek is gedaan naar verklaringen op wijkniveau.

Aangezien er in Nederland nog weinig onderzoek is gedaan op wijkniveau, zal dit onderzoek zich voornamelijk richten op het niveau waarbij de wijk als context centraal staat. Persoonsgebonden factoren zoals onder andere leeftijd en geslacht zullen in dit onderzoek worden meegenomen. In dit onderzoek zijn tevens vanuit verschillende disciplines, zoals psychologie en sociologie, theorieën geïntegreerd voor het verklaren van delinquent gedrag onder jongeren.

5. Methode.

5.1 Steekproeftrekking.

Dit onderzoek is een kwantitatief onderzoek. Als er gekeken wordt naar de probleemstelling, dan sluit survey-onderzoek het beste aan. Het doel van dit onderzoek is namelijk op zoek te gaan naar wetmatigheden, regelmatigigheden in verschijnselen. Bevindingen die naar voren komen uit het onderzoek moeten algemeen zijn. Dit betekent dat de bevindingen in zo veel mogelijk gevallen moeten gelden. Van de onderzoekers wordt verwacht dat ze zoveel mogelijk waarde vrij handelen en geen oordelen geven gedurende het onderzoek. Deze uitgangspunten sluiten aan bij het empirisch- analytisch onderzoek en zullen gehanteerd worden in dit onderzoek ('t Hart, Boeije en Hox, 2005). Binnen het empirisch- analytisch onderzoek zijn het experiment en de enquête de meest geschikte methode om onderzoek te doen. Er is voor dit onderzoek gekozen voor data uit enquêtes, aangezien enquêtes vaak tot doel hebben samenhang aan te tonen. Deze methode sluit daarom goed aan op de probleemstelling van het onderzoek. Bovendien zijn experimenten moeilijk uit te voeren in het kader van dit onderzoek en ethisch niet verantwoord.

Het onderzoek heeft gebruik gemaakt van verschillende datasets. Er is gebruik gemaakt van een wijkonderzoek dat zelf is uitgevoerd, een scholierenonderzoek en van data uit een buurtmonitor. Data uit het wijkonderzoek en uit de buurtmonitor zijn gebruikt voor informatie op wijkniveau om de verschillende wijken te karakteriseren. Het scholierenonderzoek heeft informatie verzameld op individueel niveau van scholieren, die woonachtig zijn in Capelle aan den IJssel.

5.1.1 Wijkonderzoek (wijkniveau).

Er is in eerste instantie gebruik gemaakt van data uit het wijkonderzoek dat in april 2009 is uitgevoerd in Capelle aan den IJssel. In alle wijken van Capelle aan den IJssel zijn ad random bewoners van 18 jaar en ouder ondervraagd door middel van een vragenlijst. Het gaat om de volgende wijken: Capelle West, Fascinatio/Rivium, 's Gravenland, Middelwatering Oost, Middelwatering West, Oostgaarde Noord, Oostgaarde Zuid, Schenkel, Schollewaard Noord en Schollewaard Zuid.

Het onderzoek heeft dit aantal wijken aangehouden, omdat dit overeenkomt met de bepaling van wijken door de gemeente. Deze wijken zijn niet representatief voor alle wijken in Nederland. Er zijn in totaal asefect over de 10 wijken 3647 brieven verspreid. Voor het wijkonderzoek zijn in eerste instantie asefect 2647 brieven verspreid via brievenbussen. Deze brieven zijn evenredig aan het aantal huishoudens per wijk verdeeld. Bewoners konden met behulp van een link in de brief deelnemen aan de internetenquête. De bewoners die deelnamen aan het onderzoek maakten kans op een VVV-bon ter waarde van €30,-. Met deze kans op een prijs, zou mogelijk de respons verhoogd worden.

Naar aanleiding van een respons van 6,4 % is besloten op een andere manier meer respons te verkrijgen. Uit onderzoek (Oostveen Beleidsonderzoek en Advies, 2007) blijkt dat schriftelijke vragenlijsten veel meer respons opleveren dan internetenquêtes. Daarom is er gekozen voor asefect 1000 schriftelijke vragenlijsten te verspreiden. Ook bij deze methode zijn brieven evenredig verdeeld aan het aantal huishoudens per wijk. Bewoners kregen ditmaal niet alleen de link naar de internetenquête maar ook een papieren versie van de vragenlijst. Een deel van deze 1000 brieven zijn in de brievenbus gestopt en een deel is op straat uitgedeeld waarbij bewoners werden aangesproken en een korte uitleg kregen over het wijkonderzoek. Dit laatste is gedaan omdat verwacht werd dat een persoonlijke benadering meer kans op respons oplevert (Oostveen Beleidsonderzoek en Advies, 2007).

In totaal zijn er dus 3647 (2647+1000) vragenlijsten uitgezet door zowel internetenquêtes als door papieren enquêtes. De totale respons is 12,2 % van de in totaal 3647 uitgezette vragenlijsten.

5.1.2 CtC- Scholierenonderzoek (individueel niveau).

Er is voor dit onderzoek ook gebruik gemaakt van de data uit het CtC-scholierenonderzoek van het Verweij Jonker (Braam& Jonkman, 2009). In dit onderzoek van het Verweij Jonker Instituut wordt het probleemgedrag van scholieren uit Capelle aan den IJssel tussen de 12 en 17 jaar oud onderzocht. Deze jongeren zijn niet representatief voor Nederlandse jongeren, omdat alleen jongeren uit Capelle aan den IJssel zijn onderzocht. In het onderzoek zijn vragen gesteld over probleemgedrag, maar er zijn ook vragen gesteld over de achtergrondsituatie van de scholieren zoals onder andere leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en in welke wijk ze wonen.

In oktober en november 2008 hebben alle jongeren uit Capelle aan den IJssel, van 12 tot en met 17 jaar oud, een brief ontvangen met het verzoek deel te nemen aan het onderzoek door middel van het invullen van een vragenlijst. Na 3 weken is er een rappelbrief gestuurd en jongeren maakten kans op prijzen bij deelname. Deze rappelbrief is verstuurd om de respons te verhogen. In totaal zijn er 4820 uitnodigingen verspreid. Van de 4820 hebben 1614 jongeren deelgenomen. Een aantal (70) enquêtes dat terug is gestuurd, is niet volledig ingevuld en daarom niet meegenomen in de analyses.

Een aantal jongeren viel niet in de leeftijdscategorie 12 t/m 17 jaar en is dan ook niet meegenomen in de analyses. Teven zaten er een achttal jongeren tussen met een niet bestaande postcode. Deze zijn ook niet meegenomen. Uiteindelijk zitten er 1514 respondenten in de dataset, dit is een respons van 32% (Braam& Jonkman, 2009).

5.1.3 Buurtmonitor (wijkniveau).

Ten slotte is er ook gebruik gemaakt van data uit de buurtmonitor van Capelle aan den IJssel. In de data van de buurtmonitor staan gegevens over allerlei demografische kenmerken per wijk in Capelle aan den IJssel zoals onder andere leeftijd, opleidingsniveau en gezinssamenstelling. Deze informatie uit de buurtmonitor is verzameld door de gemeente van Capelle aan den IJssel zelf en wordt regelmatig geactualiseerd.

De informatie uit deze buurtmonitor is op twee manieren verkregen. Er is gebruik gemaakt van bestaande registraties van de gemeente, maar ook van registraties van politie en wooncorporaties. Dit zijn vooral objectieve gegevens en geven geen informatie over subjectieve gegevens van bewoners (de beleving van de bewoners). Daarom is er naast de bestaande registraties ook gebruik gemaakt van een bewonersenquête onder bewoners van Capelle aan den IJssel van 16 jaar en ouder. Van de 7272 benaderde bewoners, hebben er 3353 de bewonersenquête ingevuld (respons van 46%). Deze gegevens zijn verwerkt in de buurtmonitor. De data van het wijkonderzoek, het CtC-scholierenonderzoek en de data van de buurtmonitor zijn voor dit onderzoek uiteindelijk samengevoegd.

5.2 Meetinstrumenten.

5.2.1 Afhankelijke variabele.

Delinquent gedrag.

Delinquent gedrag is gedrag dat volgens de wetboeken vastgelegde normen overtreedt en waarop een straf staat (www.jeugdcriminaliteit.nl). In dit onderzoek wordt met delinquent gedrag het antisociale gedrag vóór de veroordeling bedoeld. Om de mate van delinquent gedrag te meten is gebruik gemaakt van het CtC- scholierenonderzoek. De vragen die betrekking hebben op dit probleemgedrag zijn een tiental vragen uit het CtC- scholierenonderzoek. Heb of ben je het afgelopen jaar (12 maanden):

1. De klas uit gestuurd?
2. Opzettelijk iets op straat vernield?
3. Iets uit een winkel gestolen?
4. Door de politie opgepakt omdat je iets gedaan had?
5. Deelgenomen aan een vechtpartij?
6. Iemand in elkaar geslagen?
7. Iemand bedreigd om geld te krijgen?
8. Gestolen spullen verkocht?
9. Iets op school gestolen?
10. Wel eens een wapen bij je gedragen?

De antwoordcategorieën zijn 1= nee en 2= ja. Deze zijn uiteindelijk omgecodeerd naar 0= nee en 1= ja.

Voor dit onderzoek is er een nieuwe schaal gemaakt voor delinquent gedrag. Hierbij is vraag 7 (Iemand bedreigd om geld te krijgen) niet meegenomen, omdat in deze vraag geen variatie zit in het antwoord. Ook vraag 1 (De klas uitgestuurd) is niet meegenomen omdat deze vraag over spijbelgedrag gaat, en niet zozeer over delinquent gedrag. De nieuwe schaal bevat het gemiddelde van alle 8 overgebleven vragen over delinquentie.

De Cronbach's Alpha van de nieuwe schaal is .63. Dit is niet erg hoog. Tevens is het niet normaal verdeeld. De schaal is namelijk behoorlijk rechtsscheef. Daarom is de schaal vervolgens getransformeerd door middel van een logaritmische transformatie met de formule $LG10(\text{oude variabele} + 1)$. Dit resulteerde in een verbeterde normaal verdeling. De getransformeerde schaal delinquent gedrag wordt uiteindelijk gebruikt voor de analyses. De schaal wordt als volgt geïnterpreteerd; hoe hoger de score, des te meer delinquent gedrag.

5.2.2 Onafhankelijke variabelen.

Sociale cohesie.

Sociale cohesie in een wijk is de betrokkenheid van bewoners met de wijk en het vertrouwen dat bewoners in elkaar hebben. Er is een schaal aangemaakt voor sociale cohesie met behulp van gegevens uit het CtC-scholierenonderzoek. De schaal voor sociale cohesie is dus gebaseerd op de gegevens van jongeren. De volgende vragen zijn meegenomen om een schaal sociale cohesie aan te maken:

1. Ik voel me veilig in de buurt waar ik woon, 2. Als ik zou moeten verhuizen, dan zou ik deze buurt erg missen, 3. De burens valt het op als ik iets goeds doe en ze zeggen dat ook tegen me, 4. Ik vind dat ik in een leuke buurt woon, 5. Er wonen veel volwassenen bij mij in de buurt, met wie ik kan praten over dingen die belangrijk voor mij zijn. De antwoordcategorieën zijn: 1. NEE 2. Nee 3. Ja 4. JA. Het gaat dus om de sociale controle die jongeren ervaren in hun buurt. Aangezien in het CtC-scholierenonderzoek niet duidelijk wordt uit welke buurt jongeren komen, maar wel uit welke wijk, wordt in de uitwerking van dit onderzoek de focus gelegd op de wijk.

De betrouwbaarheid voor de schaal van sociale cohesie is berekend en hier kwam een Cronbach's Alpha uit van 0,778. Dit is voldoende betrouwbaar. Er is ook een factoranalyse uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de items goed bij elkaar passen want uit de factoranalyse kwam 1 factor. De schaal is continue en kan als volgt geïnterpreteerd worden; hoe hoger de score, des te meer sociale cohesie.

Sociale controle.

Met sociale controle wordt de mate van 'het op elkaar letten' in de wijk bedoeld. En de wil van bewoners om in te grijpen wanneer bewoners normoverschrijdend (delinquent) gedag vertonen, volgens de waarden en normen van de wijk. Om de mate van sociale controle per wijk te meten, is er gekozen voor een sociale controle schaal van het CtC-scholierenonderzoek. De schaal voor sociale controle is dus gebaseerd op de gegevens van jongeren. De volgende vragen uit het scholierenbestand zijn meegenomen:

1. Als een kind in jouw buurt iets zou vernielen, zou hij/zij dan aangesproken worden door buurtbewoners? 2. Als een kind in jouw buurt andere kinderen zou pesten, zou hij/zij dan aangesproken worden door buurtbewoners? 3. Als jongeren in jouw buurt serieus zouden gaan vechten, zouden buurtbewoners dan de politie bellen?

4. In de buurt waar ik woon, wonen mensen die trots op mij zijn als ik iets goeds doe, 5. In de buurt waar ik woon, wonen mensen die mij aanmoedigen om mijn best te doen. De antwoordcategorieën zijn: 1. NEE 2. Nee 3. Ja 4. JA. Het gaat dus om de sociale controle die jongeren ervaren in hun buurt. Aangezien in het CtC-scholierenonderzoek niet duidelijk wordt uit welke buurt jongeren komen, maar wel uit welke wijk, wordt in de uitwerking van dit onderzoek de focus gelegd op de wijk.

De betrouwbaarheid voor de schaal van sociale controle is berekend en hier kwam een Cronbach's Alpha uit van 0,732. Dit is voldoende betrouwbaar. Er is ook een factoranalyse uitgevoerd, waaruit blijkt dat de items goed bij elkaar passen. De schaal is continue en kan als volgt geïnterpreteerd worden; hoe hoger de score, des te meer sociale controle.

Sociaal economische status per wijk.

Sociaal economische status (SES) in een wijk is de mate waarin hulpbronnen in de sociale structuur aanwezig zijn in een wijk zoals het gemiddelde opleidingsniveau en inkomensniveau van een wijk. Om de mate van SES per wijk te meten, is gebruik gemaakt van de buurtmonitor. De SES valt uiteen in het gemiddeld jaarinkomen in euro's per huishouden per wijk en het gemiddeld aantal opleidingsjaren per wijk. Uiteindelijk zijn zowel het gemiddeld jaarinkomen als het gemiddeld aantal opleidingsjaren in de regressie opgenomen.

Uit de buurtmonitor zijn de gegevens gehaald waarin het gemiddeld jaarinkomen per huishouden stond vermeld, gemeten in 2003-2005. Voor de regressie is het gemiddeld jaarinkomen gedeeld door €100.000.

Het gemiddeld aantal opleidingsjaren is berekend op basis van de gegevens uit het wijkonderzoek en met behulp van de jaartelling volgens De Graaf, De Graaf & Kraaykamp (2000). In het wijkonderzoek is een vraag gesteld over de hoogst behaalde opleiding die is afgerond. Hierbij wordt het aantal opleidingsjaren als volgt berekend: 5 jaar = lagere school (niet afgerond), 6 jaar = lagere school (afgerond), 9 jaar = LBO, 10 jaar = mavo, 11 jaar = HAVO, 12 jaar = MBO, 13 jaar = VWO, 15 jaar = HBO, 17 jaar = universiteit. Vervolgens is het gemiddeld aantal opleidingsjaren per wijk berekend.

Etnische heterogeniteit per wijk.

Etnische heterogeniteit in een wijk is de mate van verscheidenheid in etnische achtergrond in een wijk. Om de etnische heterogeniteit te meten, is uit de buurtmonitor een tabel gebruikt met gegevens uit 2003-2008 over het percentage autochtonen per wijk, en het percentage Marokkanen, Antillianen, Surinamers, Turken en overige Niet-westers per wijk.

Door middel van de Blau- Index (Pitts, 2005) is vervolgens de etnische heterogeniteit per wijk berekend. Dit is berekend door middel van de volgende formule: $1 - ((\% \text{ autochtonen}^2) + (\% \text{ Westerse allochtonen}^2)) + (\% \text{ Marokkanen}^2)$. Voor alle andere bevolkingsgroepen (Antillianen, Surinamers, Turken en overige Niet-westers) wordt deze formule ook ingevuld. Uiteindelijk komen er waarden uit van 0 tot 1, een continue kenmerk. Een volledig homogene groep heeft score 0 en een volledig heterogene groep heeft score 1.

Percentage eenoudergezinnen per wijk.

Het gaat bij deze variabele om het percentage eenoudergezinnen van het totaal aantal gezinnen met kinderen per wijk. Deze gegevens zijn verkregen uit de buurtmonitor.

5.2.3 Controle variabelen.

Leeftijd (individueel niveau).

De leeftijd van de jongeren op individueel niveau wordt meegenomen in de analyse als controle variabele. De waarden van de variabele leeftijd van jongeren zijn continue. Deze gegevens komen uit het scholierenonderzoek.

Geslacht (individueel niveau).

Variabele geslacht wordt ook meegenomen als controlevariabele in de analyse. In de analyse gaat het hier om het aantal jongens (0) en meisjes (1) met betrekking tot delinquent gedrag. Deze gegevens komen uit het scholierenonderzoek.

Opleidingsniveau (individueel niveau).

Het opleidingsniveau van de jongeren is in het CtC-scholierenonderzoek onderverdeeld in een aantal categorieën. Voor de analyse zijn de categorieën verkleind van 12 categorieën naar 3 categorieën: 1= VMBO / MBO/ Speciaal onderwijs, 2= HAVO 3= VWO/ HBO/Universiteit. Van deze drie categorieën is een nieuwe variabele aangemaakt. De basisschool wordt niet meegenomen in de analyse omdat deze jongeren niet in de leeftijdsgroep vallen van het onderzoek. Jongeren die niet meer op school zitten, zijn ingedeeld in de 1^e categorie. Deze jongeren hebben hoogstwaarschijnlijk op school gezeten totdat ze niet meer leerplichtig waren. Aangezien het merendeel gezien de leeftijd van 16 jaar, de HAVO niet heeft kunnen afronden, wordt deze groep in categorie 1 = 'VMBO/ MBO / Speciaal onderwijs' ingedeeld.

Gezinssamenstelling (individueel niveau).

De gezinssamenstelling van de jongeren wordt ook meegenomen als controlevariabele in de analyse. De gezinssamenstelling is onderverdeeld in drie categorieën: 1 = tweoudergezin 2= eenoudergezin 3= stiefoudergezin. Deze gegevens komen uit het scholierenonderzoek. Hiervan zijn 2 categorieën gemaakt, namelijk 0= eenoudergezin en stiefoudergezin (Beide duiden namelijk op een ‘ontregelde’ gezinssamenstelling) en 1 = tweoudergezin.

Verhuismobiliteit (wijkniveau).

De verhuismobiliteit wordt meegenomen in de analyse als controlevariabele. Met verhuismobiliteit wordt de mate waarin de samenstelling van bewoners in een wijk onderhevig is aan verandering bedoeld, oftewel de mate waarin bewoners verhuizen vanuit of naar een wijk. Hoe hoger het gemiddeld aantal woonjaren in een wijk, des te lager is de verhuismobiliteit in een wijk. Het aantal woonjaren meet niet exact het aantal verhuizingen, maar het zegt wel iets over hoe lang mensen in een wijk wonen en dus ook of er veel of weinig verhuisd wordt in een wijk. Het item over het aantal woonjaren komt uit het wijkonderzoek.

Waarden en normen (wijkniveau).

Waarden en normen worden meegenomen in de analyse. De items over waarden en normen komen uit het wijkonderzoek, en zijn oorspronkelijk afkomstig uit het onderzoek van Noorddijk (Roeleveld e.a., 2006). Het gaat om de items ‘in hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen’:

Graffiti, drugsgebruik in het openbaar, alcoholgebruik in het openbaar, spijbelen en hangjongeren in mijn buurt vind ik een probleem/zou ik een probleem vinden. In de bijlage staan alle items over waarden en normen uitgebreid beschreven. De antwoordmogelijkheden zijn: 1:Zeer eens, 2:eens, 3:oneens, 4:zeer oneens.

Om er voor te zorgen dat de gegevens op dezelfde wijze geïnterpreteerd worden, namelijk hoe groter de score des te meer probleemgedrag wordt afgekeurd, zijn er items omgecodeerd. Dit geldt voor vier items, behalve het item over spijbelen. Er is een factoranalyse uitgevoerd van de vijf items over waarden en normen, en dit resulteerde tot 1 factor. De Cronbach's Alpha voor deze vijf items is 0,74. Hiervan is een aparte schaal ‘waarden en normen’ aangemaakt met gemiddelden per wijk. Deze schaal is continue.

Veiligheidsgevoel (wijkniveau).

Het veiligheidsgevoel in de wijk wordt ook meegenomen als controle variabele. Uit het wijkonderzoek is een schaal aangemaakt over veiligheidsgevoel. De items over veiligheid komen uit het wijkonderzoek, en zijn oorspronkelijk afkomstig uit het onderzoek van Noorddijk (Roeleveld e.a., 2006). Het gaat om de volgende items:

1. Veel mensen in de buurt zijn laat op de avond bang om naar buiten te gaan, 2. Er zijn plekken in deze buurt waar je beter niet kan komen en 3. Je neemt een groot risico als je laat op de avond alleen door deze buurt loopt. De antwoordmogelijkheden zijn: 1: Zeer eens, 2: eens, 3: oneens, 4: zeer oneens. Om er voor te zorgen dat de gegevens op dezelfde manier geïnterpreteerd worden, namelijk hoe groter de score des te hoger de mate het gevoel van veiligheid, zijn er items omgecodeerd. Dit geldt voor alle items. De Cronbach's Alpha is 0,83. De schaal over veiligheidsgevoel is dus betrouwbaar. Voor elke wijk zijn er gemiddelden berekend.

Gemiddelde leeftijd (wijkniveau).

Leeftijd op wijkniveau wordt tenslotte ook meegenomen als controlevariabele. De gegevens over gemiddelde leeftijd per wijk komen uit de buurtmonitor. Het gaat om de gemiddelde leeftijd van alle inwoners per wijk. Gemiddelde leeftijd is berekend met behulp van een tabel van 2008 uit de buurtmonitor, waarin het aantal bewoners per leeftijd staat vermeld.

5.3 Analyse methode.

In het volgende hoofdstuk worden de resultaten besproken. Eerst volgt er een beschrijvend deel met de univariate analyses op individueel niveau en op wijkniveau. De afhankelijke variabele, delinquent gedrag, is ter verduidelijking van de univariate analyses in drie categorieën verdeeld: 1. geen vergrijp, 2. een vergrijp, 3. twee of meer vergrijpen. Deze indeling in categorieën geldt alleen voor de univariate analyses. Na de univariate analyses volgen de bivariate analyses, zowel op individueel niveau als op wijkniveau. Er wordt tevens een beschrijving gegeven van de verschillende wijken van Capelle aan den IJssel. Vervolgens worden de verklarende analyses besproken. De verklarende analyses beginnen met een lineaire regressietabel, waarna de controle variabelen worden besproken. Het hoofdstuk eindigt met een beschrijving waarin elke hypothese apart aan bod komt.

Aangezien de onderzochte jongeren uit verschillende wijken komen en jongeren die uit dezelfde wijk komen mogelijk meer op elkaar lijken dan jongeren die niet uit dezelfde wijk komen, is gekeken of het zinvol is om hier door middel van een multilevel analyse rekening mee te houden. Bij een multilevel analyse wordt namelijk variantie op het individuele niveau en op het groepsniveau (wijkniveau) onderscheiden. Na het uitvoeren van de multilevel analyse bleek dat er geen variantie op het wijkniveau aanwezig was (0,000). Deze waarde geeft aan dat het niet zinvol is om de verschillende wijken wat betreft delinquent gedrag van elkaar te onderscheiden. Het uitvoeren van een multilevel analyse heeft dus geen zin.

De verklarende analyse is daarom uitgevoerd door middel van een lineaire regressieanalyse. De getransformeerde schaal van delinquent gedrag is namelijk continue en is van rationiveau. Er zijn regressies uitgevoerd in twee stappen. De eerste regressie is zonder de mediërende variabelen uitgevoerd met alle onafhankelijke en controle variabelen samen. De tweede regressie is uitgevoerd met alle onafhankelijke en controle variabelen en de mediërende variabelen sociale cohesie en sociale controle. Op deze manier kan onderzocht worden of de mediërende variabelen sociale cohesie en sociale controle deels de relatie tussen SES, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen en delinquent gedrag verklaren.

6. Resultaten.

6.1 *Univariate analyse.*

6.1.1 *Univariate analyse op individueel niveau.*

Tabel 1 Univariate analyse op individueel niveau

	Percentage	Gemiddelde	SD	Min	Max
Leeftijd in jaren		14,36	1,63	12	17
Delinquent gedrag in afgelopen 12 mnd:					
Geen vergrijp	81,4%				
Een vergrijp	11,2 %				
Twee of meer vergrijpen	7,3%				
Geslacht:					
jongen	47,4 %				
meisje	52,6 %				
Opleidingsniveau:					
VMBO/MBO/Spec.ow.	39,9 %				
HAVO	28,6%				
VWO/HBO/Universiteit	24,3%				
Missing:					
	7,2 %				
(basisschool scholieren)					
Gezinssamenstelling:					
eenoudergezin	27,7 %				
tweeoudergezin	72,3 %				

Opvallend aan tabel 1 over univariate analyse op individueel niveau is dat het grootste deel van de jongeren in de categorie ‘geen vergrijp’ zit, namelijk 81,4%. En een zeer klein gedeelte met 7,3% zit in de categorie ‘twee of meer vergrijpen’. Verder is er uit de tabel op te maken dat er veel meer jongeren zijn die uit een tweeoudergezin (72,3%) komen dan uit een eenoudergezin (27,7%). Wat betreft het geslacht van de jongeren en het opleidingsniveau zijn de percentages minder opvallend.

6.1.2 Univariate analyse wijk niveau.

Tabel 2 Univariate analyse op wijkniveau

	N	Gemiddelde	SD	Min.	Max.
Gem. jaarinkomen (x €100.000)	10	0,32	0,042	0,25	0,37
Gem. opleidingsjaren	10	12,64	0,658	11,10	13,96
Etnische heterogeniteit	10	0,47	0,087	0,36	0,71
% Eenoudergezinnen	10	0,26	0,109	0,11	0,45
Gem. woonjaren	10	15,80	4,504	3,23	25,75
Gem. waarden en normen	10	3,33	0,047	3,23	3,44
Veiligheidsgevoel	10	2,80	0,164	2,54	3,04
Gem. leeftijd	10	38,32	3,449	29,16	43,43
Gem. sociale cohesie (volgens scholieren)	10	2,74	0,524	1,00	4,00
Gem. sociale controle (volgens scholieren)	10	2,82	0,583	1,00	4,00

Tabel 2 geeft een weergave van univariate analyses op wijkniveau. Hierin worden verschillende variabelen op wijkniveau uiteengezet, met N, gemiddelde, standaard deviatie en de range.

6.2 Bivariate analyse.

6.2.1 Bivariate analyse op individueel niveau.

Wanneer er een ANOVA wordt uitgevoerd voor delinquent gedrag en geslacht van de jongeren komt er F van 52,26 uit met een bijbehorende p -waarde van 0,000. Deze p -waarde is significant. Dit betekent dat er een verband is tussen meisjes en jongens met betrekking tot delinquent gedrag. Het gemiddelde delinquent gedrag onder jongeren ligt op 0,022. Bij meisjes ligt dit gemiddelde een stuk lager, namelijk op 0,008.

Na het uitvoeren van een correlatie met delinquent gedrag en leeftijd van de jongeren, blijkt dat de correlatie 0,093 is en de p -waarde 0,000. Deze p -waarde is significant en dit betekent dat er een verband is tussen leeftijd en delinquent gedrag.

De gemiddelde leeftijd van de jongeren die nog nooit delinquent gedrag hebben vertoond in de afgelopen 12 maanden is 14,29 jaar. Bij jongeren die vaker delinquent gedrag hebben vertoond (twee keer of meer), ligt de gemiddelde leeftijd op 14,79 jaar.

Er is tevens een ANOVA uitgevoerd met de variabelen delinquent gedrag en opleidingsniveau van jongeren. Hieruit komt een F -waarde uit van 3,04 en de bijbehorende p -waarde is 0,048. Deze p -waarde is significant. Uit de Post Hoc tests blijkt dat er wel een significant verschil is (p -waarde is 0,023) tussen jongeren die VMBO/MBO/Special onderwijs volgen en jongeren die VWO volgen. Er zit geen significant verschil tussen VMBO/MBO/Special onderwijs en HAVO en tussen HAVO en VWO. Dit betekent dat er verschillen zijn tussen jongeren die VMBO/MBO/ Special onderwijs volgen en jongeren die VWO volgen met betrekking tot delinquent gedrag. Jongeren die VMBO/MBO/Special onderwijs volgen, hebben een gemiddeld delinquent gedrag van 0,017. Jongeren die de HAVO volgen, hebben een gemiddelde van 0,016. VWO'ers hebben tenslotte een gemiddelde delinquent gedrag van 0,011.

Gezinssamenstelling en delinquent gedrag zijn tenslotte ook in een ANOVA verwerkt en hieruit komt een F -waarde van 14,93 met een bijbehorende p -waarde van 0,000. Deze p -waarde is significant en dit betekent dat er een verband is tussen jongeren die uit een tweoudergezin of uit een eenoudergezin komen en delinquent gedrag. Het gemiddelde delinquent gedrag onder jongeren die uit een eenoudergezin komen ligt op 0,021. Jongeren uit een tweoudergezin hebben een gemiddeld delinquent gedrag van 0,013. Het gemiddelde bij jongeren uit eenoudergezinnen ligt dus hoger dan bij jongeren uit tweoudergezinnen.

De tabellen over bovengenoemde bivariate analyses op individueel niveau staan in bijlage 2.

6.2.2 Bivariate analyse op wijkniveau.

Tabel 3 Bivariate analyse op wijkniveau

Gemiddelden	Gem. Jaarinkomen x €1000	Gem. Aantal opleidingsjaren	Etnische heterogeniteit	% Eenoudergezinnen	Gem. woonjaren	Gem. Normen & waarden	Gem. Veiligheidsgevoel	Gem. Leeftijd	Gem. Sociale Cohesie	Gem. Sociale Controle
Capelle West	37,30	11,46	,36	,12	25,75	3,23	2,99	37,67	2,93	2,88
Fascinatio / Rivium	34,40	13,96	,71	,15	3,23	3,25	3,04	29,16	2,79	2,60
's Gravenland	37,30	13,28	,36	,11	10,12	3,34	3,03	35,00	2,84	2,87
Middelwatering Oost	25,20	13,23	,49	,38	13,66	3,30	2,54	43,37	2,79	2,68
Middelwatering West	29,20	12,20	,39	,29	17,77	3,38	2,78	43,43	2,89	2,76
Oostgaarde Noord	26,40	12,22	,64	,45	22,07	3,44	2,71	40,09	2,72	2,68
Oostgaarde Zuid	35,70	13,08	,37	,17	18,84	3,31	2,87	43,08	2,91	2,83
Schenkel	29,10	12,55	,45	,34	14,90	3,37	2,73	41,22	2,82	2,70
Schollevaar Noord	32,40	11,10	,44	,20	14,09	3,27	2,79	38,42	2,68	2,60
Schollevaar Zuid	29,70	12,71	,49	,31	17,40	3,34	2,64	38,02	2,72	2,63

Om een beeld te krijgen van de verschillende wijken in Capelle aan den IJssel, zal er een beschrijving van de wijken volgen aan de hand van tabel 3. Uit deze tabel blijkt dat de wijken in sommige opzichten overeenkomen met elkaar maar ook van elkaar verschillen.

De wijken zijn niet gelijk wat betreft de etnische heterogeniteit. Opvallend is dat Fascinatio (0.71), een vrij nieuwe wijk in Capelle, en ook Oostgaarde Noord (0.64) een vrij hoge score hebben. Dat betekent dat die wijken meer heterogeen zijn. Daarentegen zijn Capelle West, 's Gravenland, Middelwatering West en Oostgaarde Zuid (alles tussen 0.36 en 0.39) meer homogeen wat betreft etnische samenstelling.

Vervolgens wordt er gekeken naar de sociaal economische status (SES) van de wijken. Gemiddeld jaarinkomen en het aantal opleidingsjaren vallen beide onder de SES van de wijken. Capelle West, 's Gravenland en Oostgaarde Zuid zijn wijken die het hoogste gemiddeld jaarinkomen per huishouden hebben, > €35.000. Wijken die laag scoren wat betreft gemiddeld jaarinkomen zijn Middelwatering Oost en Oostgaarde Noord. Wat betreft het aantal opleidingsjaren blijkt dat Fascinatio en vervolgens 's Gravenland het hoogst aantal opleidingsjaren hebben, namelijk 13,96 en 13,28 jaar. Capelle West Schollevaard Noord scoren rond iets boven de 11 opleidingsjaren. Hierbij valt op dat Capelle West een hoog gemiddeld jaarinkomen heeft, maar een laag aantal opleidingsjaren. Mogelijk hebben bewoners in Capelle West weinig opleiding gehad, maar zijn vanuit een lage positie gegroeid naar een hogere functie met een hoger inkomen. Maar het kan mogelijk ook te maken hebben met de gemiddelde leeftijd van een wijk. Oostgaarde Noord heeft wel een laag gemiddeld jaarinkomen en een laag aantal opleidingsjaren.

Wat betreft de variabele leeftijd is te zien dat Fascinatio afwijkt van de andere wijken. Fascinatio heeft namelijk een gemiddelde leeftijd van 29.2 jaar. Fascinatio is een nieuwe wijk van Capelle. Mogelijk gaan starters/ jongeren eerder in een nieuwe wijk wonen dan ouderen. Dit zou kunnen verklaren waarom de gemiddelde leeftijd in Fascinatio het laagst is. In de wijken Middelwatering Oost, Middelwatering West en Oostgaarde Zuid ligt de gemiddelde leeftijd het hoogst, namelijk rond de 43 jaar.

De mate van sociale cohesie is in Capelle West het hoogst met een score van 2,93. De laagste score sociale cohesie van 2,68 heeft Schollevaard Noord . De overige wijken liggen tussen deze twee scores in. Sociale controle is in Capelle West het hoogst met 2,88. De sociale controle is het laagst in Fascinatio/Rivium en ook in Schollevaard Noord met 2,60. Dus de meeste sociale cohesie en controle is te zien in Capelle West. De minste cohesie en controle is in Schollevaard Noord. De sociale controle is in Fascinatio ook laag, ,maar dit kan deels te maken hebben met het feit dat Fascinatio een redelijk nieuwe wijk is in Capelle aan den IJssel en mensen elkaar nog niet goed kennen.

Tabel 4 Bivariate analyse met gemiddeld delinquent gedrag per wijk

Gemiddelden	Delinquent gedrag in afgelopen 12 mnd
Capelle West	0,019
Fascinatio / Rivium	0,006
's Gravenland	0,013
Middelwatering Oost	0,017
Middelwatering West	0,014
Oostgaarde Noord	0,017
Oostgaarde Zuid	0,017
Schenkel	0,021
Schollevaar Noord	0,012
Schollevaar Zuid	0,015

Uit tabel 4 blijkt dat er in Fascinatio het delinquent gedrag onder jongeren het minste voorkomt. Dit zal mede te maken hebben, zoals eerder beschreven is, met het feit dat Fascinatio een nieuwe wijk is en nog niet zo lang bestaat. Fascinatio verschilt dus met de andere wijken, maar deze wijk zal toch meegenomen worden in de analyses. Zo gaat er geen beschikbare informatie verloren. Ook 's Gravenland en Schollevaard Noord zijn wijken waar minder delinquent gedrag voorkomt dan in andere wijken in Capelle aan den IJssel. De wijk waar het meeste delinquent gedrag onder jongeren voorkomt, is Schenkel met een gemiddelde van 0,021. Kort daarop volgt Capelle West. Wanneer er een ANOVA wordt gemaakt, blijkt dat $F = 1,186$ is en de bijbehorende p -waarde is 0,300. Deze p -waarde is niet significant en dus zijn er geen significante verschillen tussen de wijken wat betreft delinquent gedrag.

6.3 Verklarende analyse.

Tabel 5 Lineaire regressie van delinquent gedrag met variabelen op individueel niveau en wijkniveau

Model	B	Std. Error	Beta	Model	B	Std. Error	Beta
1. (Constant)	,117	,106		2.	,142	,105	
<i>Individueel niveau.</i>							
Leeftijd van jongeren	,002	,001	,086**		,002	,001	,068*
Geslacht van jongeren (1 =meisje)	-,014	,002	-,188***		-,014	,002	-,189***
Opleidingsniveau jongeren: Ref. VWO							
VMBO	,005	,002	,065*		,006	,002	,077*
HAVO	,006	,003	,073*		,006	,003	,073*
Gezinssamenstelling jongeren (1= tweeoudergezin)	-,008	,002	-,097***		-,008	,002	-,091**
<i>Wijkniveau.</i>							
Gemiddelde jaarinkomen in wijk	,366	,188	,413		,347	,187	,392
Gemiddelde opleidingsjaren in wijk	,000	,002	-,006		,000	,002	,005
Etnische heterogeniteit in wijk	-,045	,029	-,104		-,050	,029	-,115
% Eenoudergezinnen in wijk	,204	,093	,590*		,205	,092	,593*
Gemiddelde woonjaren in wijk	-,004	,005	-,049		-,003	,005	-,038
Waarden en normen in wijk	-,089	,046	-,111		-,094	,046	-,017*
Veiligheidsgevoel in wijk	,012	,022	,051		,019	,022	,083
Gemiddelde leeftijd in wijk	,000	,001	,011		,000	,001	,016
Sociale cohesie volgens jongeren					-,003	,002	-,040
Sociale controle volgens jongeren					-,007	,002	-,096*
N	1514				1514		
R Square	,063				,078		

a. Afhankelijke variabele: delinquent gedrag

b. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

De leeftijd van jongeren geeft een significant verband aan met delinquent gedrag. Dit verband is positief. Dit houdt in dat naarmate jongeren ouder worden, delinquent gedrag vaker voorkomt. Het geslacht van jongeren geeft ook een significant verband aan met delinquent gedrag. Dit verband is negatief. Dit houdt in dat meisjes minder delinquent gedrag vertonen dan jongens. Er is ook een significant verband tussen het opleidingsniveau VMBO/MBO/Speciaal onderwijs en HAVO van jongeren (in vergelijking met VWO) en delinquent gedrag. Dit verband is positief. Dit houdt in dat jongeren die VMBO/MBO/Speciaal onderwijs of HAVO volgen, meer delinquent gedrag vertonen dan jongeren die VWO volgen.

De gezinssamenstelling van jongeren geeft ook een significant verband aan met delinquent gedrag. Dit verband is negatief. Dit houdt in dat jongeren uit tweeoudergezinnen minder delinquent gedrag vertonen dan jongeren die uit een eenoudergezin komen. De variabele waarden en normen in een wijk geeft in eerste instantie geen significant verband aan met delinquent gedrag. Wel is er een significant verband tussen waarden en normen in een wijk en delinquent gedrag met de mediërende variabelen sociale cohesie en sociale controle in het model. Het significante verband is negatief. Dit houdt in dat in een wijk waar grensoverschrijdend gedrag wordt afgekeurd, jongeren minder delinquent gedrag vertonen.

Verder is er voor een aantal relaties geen significant verband gevonden. Dit geldt voor de relatie tussen het gemiddeld aantal woonjaren en delinquent gedrag, maar ook voor veiligheidsgevoel in de wijk en delinquent gedrag. Ook de relatie tussen gemiddelde leeftijd per wijk en delinquent gedrag geeft geen significant verband aan. Tenslotte is er geen significant verband gevonden tussen sociale cohesie en delinquent gedrag. Wel is er een significant verband tussen sociale controle in een wijk en delinquent gedrag. Dit significante verband is negatief. Dit houdt in dat naarmate de sociale controle in een wijk hoog is, jongeren minder delinquent gedrag vertonen.

Hypothese 1a: Naarmate een wijk een lage sociaal economische status heeft, des te groter de kans op delinquent gedrag bij jongeren.

De sociaal economische status, waaronder het gemiddelde jaarinkomen en het gemiddeld aantal opleidingsjaren in een wijk, geeft geen significant verband aan met delinquent gedrag. Hypothese 1a wordt dus verworpen.

Het gemiddelde jaarinkomen geeft wat vreemde waardes, namelijk hoge standard errors in vergelijking met andere modellen, en daarom ook hoge beta's. Opvallend is dat deze toch niet significant is. Dit zou kunnen komen doordat de spreiding laag is wat betreft jaarinkomen.

Hypothese 1b: De relatie tussen sociaaleconomische status van een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 1a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale cohesie in een wijk.

De coëfficiënt voor sociale cohesie is niet significant. Tevens is de relatie tussen de sociaaleconomische status van een wijk en delinquent gedrag bij jongeren zoals gespecificeerd in hypothese 1a, waarbij een lage SES in een wijk leidt tot een grotere kans op delinquent gedrag al verworpen. Hypothese 1b dient dus ook verworpen te worden.

Hypothese 1c: De relatie tussen sociaaleconomische status van een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 1a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale controle in een wijk.

De coëfficiënt voor sociale controle is significant. Maar de relatie tussen de SES van een wijk en delinquent gedrag bij jongeren zoals gespecificeerd in hypothese 1a, waarbij een lage SES in een wijk leidt tot een grotere kans op delinquent gedrag is al verworpen, dus hypothese 1c dient ook verworpen te worden.

Hypothese 2a: Naarmate een wijk een hoge mate van etnische heterogeniteit heeft, des te groter de kans op van delinquent gedrag bij jongeren.

De etnische heterogeniteit in een wijk geeft geen significant verband aan met delinquent gedrag. Hypothese 2a wordt dus verworpen.

Hypothese 2b: De relatie tussen etnische heterogeniteit in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 2a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale cohesie in een wijk.

De coëfficiënt voor sociale cohesie is niet significant. Tevens is de relatie tussen etnische heterogeniteit in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren zoals gespecificeerd in hypothese 3a, waarbij een hoge mate van etnische heterogeniteit in een wijk leidt tot een grotere kans op delinquent gedrag al verworpen. Hypothese 2b dient dus ook verworpen te worden.

Hypothese 2c: De relatie tussen etnische heterogeniteit in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 2a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale controle in een wijk.

De coëfficiënt voor sociale controle is significant. Maar de relatie tussen etnische heterogeniteit in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren zoals gespecificeerd in hypothese 3a, waarbij een hoge mate van etnische heterogeniteit in een wijk leidt tot een grotere kans op delinquent gedrag is al verworpen. Hypothese 2c dient ook verworpen te worden.

Hypothese 3a: Naarmate een wijk een hoog percentage eenoudergezinnen heeft, des te groter de kans op van delinquent gedrag bij jongeren.

Het percentage eenoudergezinnen in een wijk geeft tenslotte wel een significant verband aan met delinquent gedrag. Het verband is positief. Dit houdt in dat naarmate een wijk een hoge mate van eenoudergezinnen heeft, jongeren meer delinquent gedrag vertonen. Hypothese 3a wordt dus bevestigd. Dit resultaat komt bovenop het effect dat jongeren die zelf in een eenoudergezin wonen, meer delinquent gedrag vertonen.

Hypothese 3b: De relatie tussen het percentage eenoudergezinnen in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 3a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale cohesie in een wijk.

De coëfficiënt voor sociale cohesie is niet significant, dus hypothese 3b moet dus verworpen worden.

Hypothese 3c: De relatie tussen het percentage eenoudergezinnen in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren (zoals gespecificeerd in Hypothese 3a) wordt deels verklaard (=gemedieerd) door sociale controle in een wijk.

De coëfficiënt voor sociale controle is significant en ook het percentage eenoudergezinnen in een wijk is nog steeds significant. Deze waarde van de beta is van 0,590 naar 0,593 gekomen. Deze waarden zijn een heel klein beetje toegenomen. Dit betekent dat de relatie tussen het percentage eenoudergezinnen in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren, niet deels wordt verklaard door sociale controle in een wijk. Hypothese 3c dient dus worden verworpen.

7. Discussie.

De doelstelling van dit onderzoek was meer kennis te verkrijgen over de relatie tussen de wijkfactoren sociaal economische status (SES) van een wijk, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in een wijk en de mate van delinquent gedrag bij jongeren. Hierbij werden ook de veronderstelde onderliggende mechanismen onderzocht, namelijk sociale cohesie en sociale controle.

Op grond van hypothese 1 werd verwacht dat in een wijk met een lage sociaal economische status jongeren meer delinquent gedrag vertonen en deze relatie zou deels verklaard worden door sociale cohesie en controle. Deze verwachtingen zijn niet bevestigd. Er is namelijk geen significant verband gevonden tussen SES en delinquent gedrag. Een mogelijke verklaring voor het niet bevestigen van hypothese 1 kan zijn dat er te weinig variatie in de wijken zit wat betreft het gemiddeld aantal opleidingsjaren of het gemiddelde jaarinkomen. Alleen Capelle aan den IJssel is onderzocht en mogelijk zit er te weinig variatie in de wijken van deze stad.

Op grond van hypothese 2 werd verwacht dat in een wijk met een hoge mate van etnische heterogeniteit jongeren meer delinquent gedrag vertonen en deze relatie zou deels verklaard worden door sociale cohesie en controle. Deze verwachtingen zijn niet bevestigd want er is geen significant verband gevonden tussen etnische heterogeniteit en delinquent gedrag.

Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat ook hier te weinig variatie zit in de etnische heterogeniteit per wijk in Capelle aan den IJssel.

Op grond van hypothese 3 werd verwacht dat een wijk met een hoog percentage eenoudergezinnen jongeren meer delinquent gedrag vertonen en deze relatie zou deels verklaard worden door sociale cohesie en controle. De verwachting over de relatie tussen het percentage eenoudergezinnen en delinquent gedrag is bevestigd, maar deze relatie wordt niet deels verklaard door sociale cohesie of sociale controle. Dit resultaat is een bevestiging van hypothese 3a. Het is interessant dat het gevonden verband tussen het percentage eenoudergezinnen in de wijk en delinquent gedrag bovenop het verband komt van of jongeren zelf uit een eenoudergezin komen in relatie tot delinquent gedrag. Uit de resultaten blijkt namelijk dat jongeren uit tweeoudergezinnen minder delinquent gedrag vertonen dan jongeren uit eenoudergezinnen. Uit de resultaten komt dus naar voren dat er zowel op individueel niveau als op wijkniveau een significant verband gevonden is tussen eenoudergezinnen en delinquent gedrag.

Naast bovengenoemde resultaten omtrent de hypothesen zijn er ook andere significante verbanden op wijkniveau uit de resultaten naar voren gekomen. Zo is er een significant verband gevonden tussen sociale controle en delinquent gedrag. De vragen uit het CtC-scholierenonderzoek over sociale controle hebben betrekking op de buurt waarin de jongeren wonen. Aangezien in het CtC-scholierenonderzoek niet duidelijk wordt uit welke buurt jongeren komen, maar wel uit welke wijk, werd in de uitwerking van dit onderzoek de focus gelegd op de wijk. De term 'wijk' gaat dus over het bredere buurtschapverband dat zowel de buurt als de wijk omvat. Er kan dus gezegd worden dat het significante verband betekent dat er een samenhang gevonden is tussen een hoge mate van sociale controle in de wijk en minder delinquent gedrag.

Ook is er een significant verband gevonden over de relatie tussen de waarden en normen in een wijk en delinquent gedrag bij jongeren. Deze relatie houdt in dat in een wijk waar grensoverschrijdend gedrag wordt afgekeurd, jongeren minder delinquent gedrag vertonen. Dit sluit aan op onderzoek dat is uitgevoerd door Rakt e.a. (2005). Hieruit blijkt namelijk dat opgroeien in een omgeving met leeftijdsgenoten bij wie veel antisociaal en/ of delinquent gedrag voorkomt, jongeren bepaalde behoeften en opvattingen ontwikkelen waardoor ze net als hun leeftijdsgenoten in die omgeving ook delinquent gedrag gaan vertonen.

Op individueel niveau is er ook een aantal significante verbanden gevonden. Er is een verband tussen de leeftijd van jongeren en delinquent gedrag gevonden. Naarmate jongeren ouder zijn, vertonen ze meer delinquent gedrag. Dit komt deels overeen met het onderzoek van Uggen (2000) waaruit blijkt dat er een stijging van delinquent gedrag plaatsvindt in de vroege adolescentie. In de midden en late adolescentie is er een piek, waarna er een daling volgt. Ook de relaties tussen geslacht en delinquent gedrag en tussen opleidingsniveau van jongeren en delinquent gedrag geven een significant verband aan. Uit het onderzoek blijkt dat meisjes minder delinquent gedrag vertonen dan jongens en dit resultaat komt overeen met empirisch onderzoek van Junger-Tas e.a. (2008). En jongeren die VMBO/MBO/Special onderwijs of HAVO volgen, vertonen meer delinquent gedrag dan jongeren die VWO volgen. Volgens eerder empirisch onderzoek (Wright e.a., 1999) blijkt dat het meeste delinquente gedrag plaatsvindt onder lager opgeleide jongeren.

Theorie & Empirie.

De hypothesen in dit onderzoek zijn geformuleerd aan de hand van de sociale desorganisatietheorie (Shaw & McKay, 1942). Volgens deze theorie is een wijk met een lage sociaal economische status, meer sociaal gedesorganiseerd. Deze desorganisatie in een wijk komt doordat in een wijk met een lage sociaal economische status, vaak geen instituties aanwezig zijn. Instituties zijn bijvoorbeeld ontmoetingscentra, sportaccommodaties en scholen, die mede zorgen voor sociale cohesie en controle in de wijk (Duncan e.a., 1999). Etnische heterogeniteit in de wijk kan ook een remmende werking hebben op de sociale cohesie en sociale controle (Shaw & McKay, 1942). Dit komt doordat bewoners elkaars taal niet spreken en daardoor elkaar niet begrijpen. En dat zorgt voor een meer sociaal gedesorganiseerde wijk. In deze, door etnische heterogeniteit, sociaal gedesorganiseerde wijken, is er minder sociale cohesie en sociale controle. Dit leidt tot een grotere kans op delinquent gedrag. Een hoog percentage eenoudergezinnen in een wijk kan er tenslotte ook voor zorgen dat een wijk meer sociaal gedesorganiseerd is. Dit komt omdat eenoudergezinnen vaak met allerlei problemen geconfronteerd worden zoals schulden, werkloosheid en armoede (Schulpen, 1996). Doordat de vaders of moeders in deze eenoudergezinnen vaak alleen thuis zitten zonder werk en geen geld hebben voor sociale activiteiten, hebben ze minder contact met anderen. Weinig contact tussen bewoners in een wijk bemoeilijkt de sociale cohesie en controle in de wijk. En wanneer er weinig sociale cohesie en controle is, is de kans op delinquent gedrag groter.

De verwachting over de relatie tussen het percentage eenoudergezinnen en delinquent gedrag is bevestigd maar de verwachtingen tussen SES in de wijk en delinquent gedrag en de relatie tussen etnische heterogeniteit en delinquent gedrag zijn niet bevestigd. De sociale desorganisatie wordt dus slechts deels ondersteund. Eerdere onderzoekers, zoals bijvoorbeeld Rovers (1998), concluderen dat de sociale desorganisatietheorie wel ondersteund wordt en deze conclusie van o.a. Rovers komt dus niet helemaal overeen met de conclusie van dit onderzoek. Dat er geen significante verbanden zijn gevonden tussen delinquent gedrag en SES of etnische heterogeniteit kan te maken hebben met het feit dat de wijken in Capelle aan den IJssel weinig van elkaar verschillen. Dit betekent dat de theorie dus niet zomaar verworpen moet worden.

De resultaten van dit onderzoek verschillen met eerder empirisch onderzoek. Empirische onderzoeken (Sampson & Raudenbusch, 1999; Rovers, 1999; Schulpen, 1996) tonen namelijk aan dat de hypothesen eerder wel zijn bevestigd. Dat de empirie uit de VS niet overeenkomt met de resultaten van dit onderzoek, kan verklaard worden doordat empirisch onderzoek is uitgevoerd in de VS. Dit onderzoek is in Nederland uitgevoerd en betreft andere situaties dan in de VS. Beide landen zijn verschillend en resultaten kunnen niet simpelweg worden overgenomen. In de VS is er een veel groter verschil tussen arm en rijk dan in Nederland. Een 'arme' wijk in Nederland ziet er hoogstwaarschijnlijk heel anders uit dan een 'arme' wijk in de VS. Hierdoor kunnen resultaten verschillen en dat kan verklaren waarom de verwachting over de relatie tussen SES en delinquent gedrag niet is bevestigd. Er zijn ook verschillen tussen de VS en Nederland wanneer het gaat over delinquent gedrag onder jongeren. In de VS is er bij delinquent gedrag bij jongeren vaak sprake van jeugdbendes. Criminaliteit in de VS vindt vooral in groepsverband plaats. De groep en de groepsdruk zijn bij jeugdbendes belangrijke risicofactoren die leiden tot delinquent gedrag bij jongeren (Schuyt, 1993). Deze bendes komen in Nederland nauwelijks voor. Bovendien zal in Nederland, bij jongeren die delinquent gedrag vertonen, de groep(sdruk) minder belangrijk zijn dan bij de jeugdbendes in de VS.

Een andere mogelijke verklaring voor de verschillen tussen de resultaten uit Amerikaanse empirische onderzoeken en dit onderzoek kan zijn dat wijken in de VS anders zijn samengesteld wat betreft etnische heterogeniteit dan wijken in Nederland. In de VS bestaan er 'zwarte wijken' waarin bijna geen autochtonen wonen. In Nederland, bijvoorbeeld Capelle aan den IJssel, zijn er wel wijken waarin de etnische heterogeniteit hoog is, maar het percentage autochtonen is dan toch nog altijd het hoogst. De verschillen tussen de VS en Nederland kunnen een verklaring zijn waarom de resultaten niet overeenkomen.

De verschillen kunnen ook verklaard worden door de manier van onderzoeken. De wijken in Capelle aan den IJssel zijn namelijk niet representatief voor de wijken in Nederland. Mogelijk komen er andere resultaten uit het onderzoek wanneer er meer steden onderzocht worden. In Capelle aan de IJssel was het gemiddeld delinquent gedrag niet erg hoog. Wanneer grote steden worden meegenomen in het onderzoek, dan zullen de resultaten waarschijnlijk veranderen. In grote steden komt namelijk over het algemeen meer delinquent gedrag voor dan in kleine steden (www.wodc.nl). De verschillen tussen de situatie in de VS en de situatie in Nederland kunnen dus mogelijk verklaren waarom empirisch onderzoeken uit de VS niet overeenkomen met de resultaten uit dit onderzoek.

Geconcludeerd kan worden dat de resultaten van dit onderzoek een bijdrage leveren aan de theorie. Uit dit onderzoek komt naar voren dat er wel degelijk wijkfactoren zijn die een significant verband hebben met delinquent gedrag. Het delinquent gedrag van jongeren blijkt in een bepaalde mate samen te hangen met wijkfactoren. Sociale desorganisatie in een wijk dat door een hoog percentage eenoudergezinnen wordt veroorzaakt, het goedkeuren van grensoverschrijdend gedrag in een wijk en sociale controle hangen alle samen met delinquent gedrag. Deze resultaten suggereren dat wijkfactoren mogelijk van invloed zijn op het delinquent gedrag van jongeren. Dit betekent dat de context van de wijk er toe doet.

Beperkingen.

Dit onderzoek heeft een aantal beperkingen. Om te beginnen is het wijkonderzoek in één middelgrote stad uitgevoerd, Capelle aan den IJssel. Hierin bevinden zich tien verschillende wijken, maar om de onderzoeksresultaten te kunnen generaliseren, zouden er meer steden van verschillende groottes betrokken dienen te worden bij het wijkonderzoek. De wijken in Capelle aan den IJssel zijn namelijk niet representatief voor alle wijken in Nederland. Helaas hebben verschillende gemeenten niet ingestemd met een wijkonderzoek waardoor alleen Capelle aan den IJssel onderzocht kon worden. De mate van delinquent gedrag is dus alleen gemeten in Capelle. Doordat alleen Capelle aan den IJssel is onderzocht en het een middelgrote stad is, kunnen de resultaten vertekend zijn.

Een andere beperking van het onderzoek is dat de respons op het wijkonderzoek vrij laag is gebleven. De responsverzameling is moeizaam verlopen. De webenquête leverde erg weinig respons op en als gevolg hiervan is er een aantal weken later ook een enquête op papier verspreid. Hierbij zijn zoveel mogelijk mensen aangesproken om aan deze enquête mee te werken. Dit heeft veel extra tijd gekost maar uiteindelijk heeft het voor meer respons gezorgd. Toch bleef de respons aan de lage kant. De methode van het onderzoek is hierdoor helaas niet gelijk gebleven. Door zoveel mogelijk informatie uit de buurtmonitor en het scholierenonderzoek te halen, is deze beperking deels opgelost. De buurtmonitor en het scholierenonderzoek hebben veel meer respondenten gehad dan het wijkonderzoek in Capelle aan den IJssel en bovendien is bij deze onderzoeken gebruik gemaakt van één en dezelfde methode. Door bovenstaande beperkingen van het onderzoek dienen de resultaten met enige voorzichtigheid aangenomen te worden.

Aanbevelingen.

Zoals al eerder in de discussie is aangegeven, komt er uit het onderzoek naar voren dat de resultaten suggereren dus dat wijkfactoren mogelijk van invloed zijn op het delinquent gedrag van jongeren. Dit betekent dat de context van de wijk er toe doet. Toekomstig onderzoek zou zich dus meer moeten richten op het onderzoeken op wijkniveau. Hierbij zou het van belang kunnen zijn meer aandacht te besteden aan jongeren en de mogelijke beschermende en bedreigende factoren in de wijk.

Uit de resultaten blijkt dat er geen relaties zijn gevonden die gemedieerd worden door sociale cohesie en controle. Dit kan mogelijk verklaard worden door het feit dat de wijken in Capelle aan den IJssel wat betreft cohesie en controle weinig van elkaar verschillen. Maar het is misschien ook mogelijk dat andere onderliggende mechanismen in de wijk een rol spelen. Toekomstige onderzoekers zouden andere onderliggende theoretische mechanismen kunnen zoeken die mogelijk delinquent gedrag bij jongeren deels verklaren.

Ook zou het raadzaam zijn om meerdere steden van verschillende groottes te betrekken bij het onderzoek. Naar verwachting vindt er meer delinquent gedrag plaats in grote steden, omdat de sociale cohesie en controle in deze steden vaak minder is aangezien in grote steden de mensen vaak minder betrokken zijn bij de wijk waarin ze wonen. Bewoners in grote steden hebben dan ook minder binding met de wijk.

Voor toekomstig onderzoek is het tevens raadzaam om andere methodes te gebruiken om de respons te verhogen. Onderzoekers zouden bij bewoners aan huis de vragenlijst moeten afnemen met behulp van een laptop. Bewoners die deelnemen aan het onderzoek zouden ook allen een (klein) geldbedrag moeten krijgen, wanneer het budget van de onderzoekers dit toelaat.

8. Conclusie.

De relatie tussen de wijkfactoren sociaal economische status van de wijk, etnische heterogeniteit en het percentage eenoudergezinnen in een wijk en delinquent gedrag is in dit onderzoek onderzocht, alsmede de onderliggende verklarende mechanismen als sociale cohesie en sociale controle.

Uit de resultaten komt naar voren dat de verwachte relatie tussen aan de ene kant SES en etnische heterogeniteit van de wijk en aan de andere kant delinquent gedrag niet is bevestigd. De verwachte relatie tussen het percentage eenoudergezinnen in een wijk en delinquent gedrag is wel bevestigd. Naarmate een wijk een hoog percentage eenoudergezinnen heeft, vertonen jongeren meer delinquent gedrag. Interessant is dat jongeren die uit een eenoudergezin komen meer delinquent gedrag vertonen dan jongeren uit een tweeoudergezin. Er is dus een verband gevonden op zowel individueel niveau als op wijkniveau.

Geconcludeerd kan worden dat het gedrag van jongeren samenhangt met de wijk waarin ze wonen. De resultaten van het onderzoek suggereren dat een hoog percentage eenoudergezinnen in de wijk samenhangt met meer delinquent gedrag. Ook is er een samenhang gevonden tussen een hoge mate van sociale controle in een wijk en delinquent gedrag en tussen het goedkeuren van grensoverschrijdend in een wijk en delinquent gedrag. Deze wijkfactoren hangen dus samen met het delinquent gedrag van jongeren.

9. Literatuurlijst.

- Beck, U., Beck-Gernsheim, E. (2002) *Individualization. Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*. London, Sage.
- Braam, H. & Jonkman, H. (2009) *Veilig opgroeien: Jongerenonderzoek Capelle aan den IJssel*. Utrecht. Nederlands Jeugd Instituut.
- Duncan, G.J. & Raudenbusch, S.W. (1999). Assessing the effects of context in studies of child and youth development. *Educational Psychologist* 34, 29-41.
- Flap, H. & B. Volker (2004) *Gemeenschap, informele controle en collectieve kwaden in de buurt. Burgers in de buurt. Samenleven in school, buurt en vereniging*. Amsterdam University Press.
- Graaf, N.D., P.M. de Graaf & G. Kraaykamp (2000). Parental Cultural Capital and Educational Attainment in The Netherlands. A refinement of the cultural capital perspective, *Sociology of Education* 73, 92-111.
- 't Hart, H., Boeije, H. & Hox, J. (2005) *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam: Boom onderwijs.
- Hirschi, T. (1969) *Causes of delinquency*. Los Angeles: University of California Press
- Hirschi, T. & Gottfredson, R. (2000) Age and the explanation of crime. In: R.D. Crutchfield, G.S. Bridges, J.G. Weis & C. Kubrin (Eds.) *Crime Readings* (2nd ed., pp.138-142). Thousand Oaks: Pine Forge Press. (eerste publicatie in 1989).
- Ince, D. (2008) *Cijfers over jeugddelinquentie*. Verkregen op 9 maart 2009, via, http://www.nederlandsjeugdinstituut.nl/nji/dossierDownloads/Cijfers_delinquentie.pdf
- Junger- Tas, J., Stekete, M. & Moll, M. (2008) *Achtergronden van jeugdcriminaliteit en middelengebruik*. Verkregen op 7 januari, 2009, via http://www.verwey-jonker.nl/jeugd/publicaties/beleid/achtergronden_van_jeugddelinquentie_en_middelengebruik_
- Laan, van der. A. M. & Blom, M. (2005). *Jeugddelinquentie: risico en bescherming: jeugdmonitor zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit*. WODC. Ministerie voor Welzijn, Gezondheid en Sport.
- Loeber, R. (1998) Ontwikkelingspaden en risicopatronen voor ernstige jeugddelinquentie en hun relevante interventies: Nooit te vroeg en nooit te laat. In: W. Koops & W. Slot (Red.), *Van lastig tot misdadig* (p. 16-33). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

- Loeber, R., Slot, N.W., & Sergeant, J.A. (2001) *Ernstige en gewelddadige jeugddelinquentie: Omvang, oorzaken en interventies*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Luijpers, E.T.H. (2000) *Intentie tot exploratie, sociale binding en delinquent gedrag van Nederlandse jongeren*. Verkregen op 25 februari, 2009, via <http://igitur-archive.library.uu.nl/dissertations/1914276/full.pdf>
- Mooren, van der C.T. (2006) *Opvoeding op school en in het gezin: Onderzoek naar de samenhang tussen opvoeding en de houding van jongeren ten opzichte van sociale grenzen*. Proefschrift rijksuniversiteit Groningen.
- Oostveen Beleidsonderzoek en Advies (2007) *Bewonersenquête. Capelle aan den IJssel 2007*. Verkregen op 14 april, 2009, via, http://www.capelleaandenijssel.nl/documenten/Bewonersenquête_2007.pdf
- Rakt, M., Weerman, F., Need, A. (2005) *Delinquent van jongens en meisjes. Het (anti)sociale kapitaal van vriendschapsrelaties*. Verkregen op 17 juni, 2009, via <http://ics.uda.uu.nl/FILES/root/Articles/2005/RaktMvd-Delinquent/RaktMvande-Delinquent-2005.pdf>
- Roeleveld, S., Munniksma, A., Watts-Jones, T. (2006) *Buurtonderzoek: 'Het effect van sociale cohesie op geweld, wanorde en het gevoel van onveiligheid in buurten'*. Verkregen op 18 maart, 2009, via <http://www.ppsw.rug.nl/~veenstra/Supervision/Master/CS.pdf>
- Rovers, B. (1998) Buurten zijn gevaarlijk, vooral voor onderzoekers; over woonomgeving en jeugdcriminaliteit. *Planologisch Nieuws 18*: p.348-354
- Rovers, B. (1999) De invloed van buurtkenmerken op criminaliteit van jonge inwoners. In: S. Musterd & A. Goethals (Eds.). *De invloed van de buurt (pp. 94-128)* Amsterdam: SISWO publicaties
- Sampson, R.J. & Laub, J. (1993) *Crime in the making- Pathways and turning points through life*. Cambridge, Harvard University Press.
- Sampson, R.J., Raudenbusch, S.W. & Earls, F. (1997) Neighbourhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science, 15*, p. 918-924
- Sampson, R. & Raudenbusch, S. (1999). Systematic social observation of public spaces: a new look at disorder in urban neighbourhoods. *American Journal of Sociology*, 105, p. 603-51.

- Schulpen, T.W.J. (1996) *Mortaliteitsverschillen tussen allochtone en autochtone kinderen in Nederland*. GG&GD Gemeente Utrecht.
- Schuyt, C. (1993) Jeugdcriminaliteit in groepsverband. *Delikt en Delinkwent*, 23, 499-510.
- Shaw, C. & McKay, H. (1969) *Juvenile delinquency and urban areas*. Chicago: University of Chicago Press.
- Sutherland, E. H. & Cressey, D. R. (1974). *Criminology* (9th ed.). Philadelphia: Lippincott.
- Ultee, W. C., Arts, W.A. & Flap, H.D. (2003). *Sociologie: vragen, uitspraken en bevindingen*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.
- Uggen, C. (2000) Work as a turning point in the life course of criminals: A duration model of age, employment and recidivism. *American Sociological Review*, 65(4), 529-546.
- Weijters, G. (2008). *Youth delinquency in Dutch cities and schools: a multilevel approach*. Nijmegen: Radboud Universiteit.
- West, D.J. & Farrington, D.P. (1973). *Who becomes Delinquent?* London, Heinemann.
- Wittebrood, K. (2008) Sociale cohesie als bouwsteen voor veilige buurten. in *Betrekkelijke betrokkenheid. Studies in sociale cohesie*. Rijswijk: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Wright, B.R., Entner, A., Caspi, T., Moffitt, R.A., Miech, R. & Silva, P. (2001) Reconsidering the relationship between SES and delinquency: Causation but not correlation. In: J.G. Weis, R. D. Crutchfield & G.S. Bridges (Eds.), *Juvenile Delinquency Readings* (2nd ed., pp.115-123). Thousand Oaks: Pine Forge Press. (Eerste publicatie 1999).

Internet sites:

- www.jeugdcriminaliteit.nl
- www.justitie.nl
- www.wodc.nl
- www.NJI.nl
- www.veiligheidbegintbijvoorkomen.nl
- <http://mens-en-samenleving.infonu.nl>

Bijlage 1. Vragenlijst wijkonderzoek Capelle aan den IJssel.

Enquête over wijkenmerken in Capelle aan den IJssel.

Hartelijk dank dat u deel wilt nemen aan deze enquête.

De enquête is bestemd voor bewoners van Capelle aan den IJssel vanaf 18 jaar.

In deze vragenlijst kiest u het antwoord dat u het beste vindt passen bij uw buurt/ wijk. Het is erg belangrijk dat u **alle** vragen beantwoordt. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 15 minuten. Na het afronden van de vragenlijst kunt u aangeven of u mee wilt doen aan de verloting van drie VVV-Irischeques ter waarde van 30 euro.

Deze vragenlijst zal volstrekt anoniem worden verwerkt. De e-mail adressen, die u aan het eind van de enquête kunt invullen, zullen alleen gebruikt worden voor de loting en voor het berichten van de prijswinnaars.

Mocht u nog vragen hebben dan kunt u een e-mail sturen naar: S.Faber@students.uu.nl.

Veel succes met het invullen van de vragenlijst!

Allereerst willen we u graag een aantal korte vragen stellen.

1. Wat is uw postcode?

--	--	--	--	--	--

(Deze gegevens worden alleen gebruikt om uw wijk te bepalen. U blijft dus anoniem).

2. Hoe heet de wijk waarin u woont?

- Capelle West
- 's Gravenland
- Schenkel
- Fascinatio/ Rivium
- Middenwatering West
- Middenwatering Oost
- Oostgaarde Zuid
- Oostgaarde Noord
- Schollevaar Zuid
- Schollevaar Noord

Vervolgens willen we u graag een aantal vragen stellen over de voorzieningen die aanwezig zijn in uw wijk. Dit betreft de wijk die u bij vraag 2 heeft aangegeven.

3. Zijn de volgende voorzieningen aanwezig in uw wijk?

Het gaat er niet om hoe vaak u van deze voorzieningen gebruikmaakt, we willen alleen weten of ze er zijn.

	Ja	Nee	Weet niet
Supermarkt	☐	☐	☐
Bakker	☐	☐	☐
Snackbar	☐	☐	☐
Postkantoor/postservicepunt	☐	☐	☐
Café	☐	☐	☐
Restaurant	☐	☐	☐
Openbare bibliotheek/Boekenbus	☐	☐	☐
Kerk	☐	☐	☐
Moskee	☐	☐	☐
Synagoge	☐	☐	☐

4. Zijn de volgende voorzieningen aanwezig in uw wijk?

(Het gaat er niet om hoe vaak u van deze voorzieningen gebruik maakt, we willen alleen weten of ze er zijn)

Basisschool	☐	☐	☐
Crèche/kinderdagverblijf	☐	☐	☐
Speeltuin/ speelveld	☐	☐	☐
Sport/recreatiecentrum	☐	☐	☐
Buurt/ Jongeren centrum	☐	☐	☐
Zwembad	☐	☐	☐
Park	☐	☐	☐

In vraag 3 en 4 vroegen we u of bepaalde voorzieningen aanwezig waren in uw wijk. In onderstaande vraag willen we graag weten in hoeverre u tevreden bent over het aantal voorzieningen in uw wijk. Dit betreft dus niet de kwaliteit van deze voorzieningen.

5. Hoe tevreden bent u met het aantal:

	Ze er Tevreden	Tevreden	Ontevreden	Ze er Ontevreden
a. Winkels in uw wijk?	☐	☐	☐	☐
b. Horeca gelegenheden in uw wijk?	☐	☐	☐	☐
c. Religieuze voorzieningen in uw wijk?	☐	☐	☐	☐
d. Scholen / crèches in uw wijk?	☐	☐	☐	☐
e. Sport- en recreatie mogelijkheden in uw wijk?.	☐	☐	☐	☐

6. Heeft uw wijk een buurtvereniging of wijkraad?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

7. Hoe vaak zetten bewoners in uw wijk zich in voor de leefbaarheid en veiligheid in uw buurt, bijvoorbeeld door contact op te nemen met politie of gemeente?

- Vaak
- Soms
- Een enkele keer
- Nooit
- Weet ik niet

8. Zet u zich in voor de leefbaarheid en veiligheid in uw wijk of bent u actief in een wijkraad of buurtvereniging?

- Vaak
- Soms
- Een enkele keer
- Nooit

9. Bent u als bezoeker, deelnemer of als organisator wel eens betrokken geweest bij sociale wijkactiviteiten, zoals een buurtfeest of een sporttoernooi?

- Vaak
- Soms
- Een enkele keer
- Nooit

10. Zijn er in uw wijk sociale wijkactiviteiten, zoals een buurtfeest of een sporttoernooi?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

11. Hoe vaak zijn bewoners in uw wijk betrokken bij sociale wijkactiviteiten, zoals een buurtfeest of een sporttoernooi?

- Vaak
- Soms
- Een enkele keer
- Nooit
- Weet ik niet

12. Heeft uw wijk een wijkkrant, nieuwsbrief of eigen website?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

13. Hoe vaak zijn bewoners uit uw wijk betrokken bij het maken van een wijkkrant, nieuwsbrief of website?

- Vaak
- Soms
- Een enkele keer
- Nooit
- Weet ik niet

14. Leest u de gemeenteberichten over uw wijk in de huis-aan-huiskrant, de wijkkrant, nieuwsbrief of op de website?

- Vaak
- Soms
- Een enkele keer
- Nooit

De volgende stellingen zullen gaan over het saamhorigheidsgevoel van buurtbewoners over de buurt. Met de buurt bedoelen we het gedeelte van de wijk waar u uw dagelijkse handelingen verricht.

15. Geef voor elk van de volgende stelling aan in welke mate u het er mee eens bent:

	<i>Ze Eens</i>	<i>Eens</i>	<i>Oneens</i>	<i>Ze Oneens</i>
a. Dit is een hechte buurt	☐	☐	☐	☐
b. Mensen in deze buurt zijn bereid om buren te helpen	☐	☐	☐	☐
c. Mensen in deze buurt kennen elkaar nauwelijks	☐	☐	☐	☐
d. Mensen in deze buurt delen niet dezelfde waarden en normen	☐	☐	☐	☐
e. Mensen uit deze buurt zijn te vertrouwen	☐	☐	☐	☐
f. Mensen in deze buurt kunnen over het algemeen slecht met elkaar overweg.	☐	☐	☐	☐
g. Niemand in deze buurt interesseert het wat er met mij gebeurt	☐	☐	☐	☐
h. Wanneer ik van huis ben, weet ik dat mijn buren een oogje in het zeil houden	☐	☐	☐	☐
i. Mensen in deze buurt leveren elkaar geregeld een gunst	☐	☐	☐	☐
j. Mensen in deze buurt vragen elkaar om adviezen	☐	☐	☐	☐
k. Mensen in deze buurt gaan regelmatig bij elkaar op bezoek	☐	☐	☐	☐

16. Hoeveel volwassenen uit de buurt kent u van gezicht?

- Zeer veel volwassenen
- Veel volwassenen
- Weinig volwassenen
- Zeer weinig volwassenen

17. Hoeveel kinderen uit de buurt kent u van gezicht?

- Zeer veel kinderen
- Veel kinderen
- Weinig kinderen
- Zeer weinig kinderen

18. Hoe gemakkelijk is het voor u om in deze buurt mensen te herkennen die niet in deze buurt wonen?

- Zeer moeilijk
- Moeilijk
- Gemakkelijk
- Zeer gemakkelijk

19. Wat zijn de dingen die u prettig vindt aan het leven in uw buurt?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Wat zijn de dingen die u onprettig vindt aan het leven in uw buurt?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

21. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

	<i>Ze Eens</i>	<i>Eens</i>	<i>Oneens</i>	<i>Ze Oneens</i>
a. Wetten en regels zijn er om gebroken te worden	☐	☐	☐	☐
b. Het is goed om te doen waar je zin in hebt, als anderen daar maar geen last van hebben.	☐	☐	☐	☐
c. Het maakt tegenwoordig niet uit hoe je je geld verdient; legaal of illegaal	☐	☐	☐	☐
d. Als er onenigheid is tussen gezin/ vrienden dan is het niet de taak van de buurt om zich daarmee te bemoeien	☐	☐	☐	☐
e. Jongeren die overlast veroorzaken hoeven geen prioriteit te zijn voor de politie	☐	☐	☐	☐
f. Veel mensen in de buurt zijn laat op de avond bang om naar buiten te gaan	☐	☐	☐	☐
g. Als jongeren om de paar maanden een keertje spijbelen, vind ik dat niet zo'n probleem	☐	☐	☐	☐
h. Er zijn plekken in deze buurt waar je beter niet kan komen	☐	☐	☐	☐
i. Je neemt een groot risico als je laat op de avond alleen door deze buurt loopt	☐	☐	☐	☐
j. Graffiti in mijn buurt vind ik een probleem/ zou ik een probleem vinden	☐	☐	☐	☐
k. In het openbaar alcohol drinken in mijn buurt vind ik een probleem/ zou ik een probleem vinden	☐	☐	☐	☐
l. In het openbaar drugs gebruiken/ handelen in mijn buurt vind ik een probleem / zou ik een probleem vinden	☐	☐	☐	☐
m. Rondhangende jongeren in mijn buurt vind ik een probleem/ zou ik een probleem vinden	☐	☐	☐	☐

22. Geef aan in hoeverre het waarschijnlijk is, dat mensen uit uw buurt op de volgende manieren zullen handelen.

(Met handelen bedoelen wij het ondernemen van actie in de vorm van bijvoorbeeld ingrijpen, het bellen naar ouders of politie, het aanspreken van jongeren in deze situaties, etc.)

	Ze er Waarschijnlijk	Waarschijnlijk	Onwaarschijnlijk	Ze er Onwaarschijnlijk
a. Handelen als jongeren spijbelen en rondhangen	☐	☐	☐	☐
b. Handelen als jongeren graffiti spuiten	☐	☐	☐	☐
c. Handelen als jongeren zich respectloos gedragen	☐	☐	☐	☐
d. Handelen als jongeren vechten	☐	☐	☐	☐
e. Handelen als jongeren drugs of alcohol gebruiken	☐	☐	☐	☐
f. Handelen als voorzieningen worden gesloten	☐	☐	☐	☐

De volgende vragen gaan over algemene zaken over de situatie van uw buurt.

23. Hoe lang woont u in uw huidige buurt?

(Aantal (hele) woonjaren, in cijfers)

Aantal (hele) jaren:

24. Heeft u de indruk dat er veel mensen in uw buurt verhuizen?

- Zeer vaak
- Redelijk vaak
- Nauwelijks
- Zelden

25. Hoe waarschijnlijk is het dat u ervoor kiest om uit uw buurt te verhuizen in de komende 5 jaar?

- Zeer waarschijnlijk
- waarschijnlijk
- onwaarschijnlijk
- Zeer onwaarschijnlijk

26. Woont u momenteel in een koop- of huurwoning?

- Koopwoning
- Huurwoning

Tot slot volgen er nog enkele algemene vragen.

Deze gegevens worden anoniem verwerkt.

27. Wat is uw geslacht

- Man
 Vrouw

28. Wat is uw geboortejaar?

1	9		
---	---	--	--

29. Tot welke bevolkingsgroep behoort of rekent u zich?
(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Nederlandse	☐ Turkse
☐ Surinaamse	☐ Marokkaanse
☐ Antilliaanse	☐ Wil ik niet zeggen
☐ Arubaanse	☐ Anders, namelijk ____
☐ Nederlands-Indisch	

30. Wat is uw religieuze achtergrond?

☐ Rooms-katholiek	☐ Hindoeïstisch
☐ Protestants	☐ Boeddhistisch
☐ Nederlands- Hervormd	☐ Atheïstisch (niet gelovig)
☐ Gereformeerd	☐ Geen
☐ Joods	☐ Wil ik niet zeggen
☐ Islamitisch	☐ Anders, namelijk ____

31. Hoe is uw huishouden samengesteld?

- Alleenstaand
 Alleenstaand met kinderen
 (Echt)paar / samenwonend stel
 (Echt)paar met kinderen
 Studentenwoning/ Woongroep
 Overig

32. Wat is uw hoogst behaalde opleiding die u heeft afgerond?

- Basis onderwijs / lager onderwijs
- Lager beroeps onderwijs (LBO, VBO, LTS, LEAO, huishoudschool, , VMBO-beroepsgericht)
- MAVO/VMBO (VMBO-theoretisch of -gemengd)
- HAVO
- VWO (Atheneum, Gymnasium, Lyceum)
- Middelbaar beroepsonderwijs (MBO, ROC, AOC)
- Hoger beroepsonderwijs (HBO)/ Universiteit
- Anders, namelijk

33. Kunt u aangeven welke situatie op u het meest van toepassing is?

- Werkend namelijk:

Beroep:
Sector:

- Scholier/ student
- Geen werk / werkzoekend
- Werk in eigen huishouding/ huishouden ouders
- Gepensioneerd/ VUT/ rentenier
- Arbeidsongeschikt / invalide
- Vrijwilligerswerk
- Anders, namelijk

34. Deze enquête ging over uw wijk en buurt. Heeft u onderwerpen gemist die wel belangrijk zijn in uw buurt en/ of heeft u andere opmerkingen over deze enquête? Geef dit dan hier a.u.b. aan.

.....
.....
.....
.....
.....

*Dit is het einde van de enquête. Bedankt voor het invullen van de vragenlijst!
Op de volgende pagina kunt u aangeven of u mee wilt doen aan de loting van de 3
VVV-Irischeques ter waarde van € 30,-.*

Wilt u kans maken op een van de drie VVV-irischeques t.w.v. €30,-, laat dan hier uw naam en e-mailadres achter. Indien u hebt gewonnen zullen wij via uw e-mailadres contact met u opnemen. Over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd.

Ik wil graag kans maken op een VVV-irischeque t.w.v. €30,- en doe mee aan de loting.

Ik wil géén kans maken op een VVV-irischeque t.w.v. €30,- en doe dan ook niet mee aan de loting.

Vul hier uw naam in om mee te doen aan de loting.

.....

Vul hieronder uw e-mail adres in om mee te doen aan de loting

.....

Wij willen u van harte bedanken voor de medewerking aan ons onderzoek!

Onderzoeksgroep Universiteit Utrecht

Astrid Dekker
Sarah Faber
Irma van de Kraats
Marleen van Tongeren
Tanja Tonnaer
Niels van de Weterings

Bijlage 2. Bivariate analyses op individueel niveau.

Tabel 6 ANOVA-tabel met delinquent gedrag en geslacht van jongeren

			F	Sig.
Jeugddelinquentie *	Between groups	(Combined)	52,256	,000
Geslacht van jongeren	Within Groups			

Tabel 7 Correlatie met delinquent gedrag en leeftijd van jongeren

		Jeugddelinquentie	Leeftijd jongeren
Jeugddelinquentie	Pearson Correlation	1,000	,093**
	Sig. (2-tailed)		,000
Leeftijd jongeren	Pearson Correlation	,093**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	

** = < .01 (2-zijdig).

Tabel 8.1 ANOVA-tabel met delinquent gedrag en opleidingsniveau van jongeren

			F	Sig.
Jeugddelinquentie *	Between groups	(Combined)	3,036	,048
Opleidingsniveau jongeren	Within Groups			

Tabel 8.2 Post Hoc- tabel met delinquent gedrag en opleidingsniveau van jongeren

		Sig.
VMBO	HAVO	,948
	VWO	,023
HAVO	VMBO	,948
	VWO	,167
VWO	VMBO	,023
	HAVO	,167

Tabel 9 ANOVA-tabel met delinquent gedrag en gezinssamenstelling van jongeren

			F	Sig.
Jeugddelinquentie *	Between groups	(Combined)	14,930	,000
gezinssamenstelling jongeren		Within Groups		
